

Dokumentin sisältö

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2021 - 2025

- 1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi
- 2 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi valtuustokaudelta
- 3 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2025 - 2029

- 4 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset
- 5 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat
- 6 Hyvinvointisuunnitelma

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

- 7 Suunnitelman laatijat
- 8
- 9 Suunnitelman hyväksyminen

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2021 - 2025

Kunnan tulee edistää kuntalain mukaan asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Terveydenhuoltolaki velvoittaa kunnan seuraamaan asukkaistensa terveyttä ja hyvinvointia, niihin vaikuttavia tekijöitä sekä tehtyjä toimenpiteitä. Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain sekä kerran valtuustokaudessa on valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus. Karvian viimeisin laaja hyvinvointikertomus on hyväksytty vuosille 2017-2020. Laajan hyvinvointikertomuksen painopisteiksi valtuustokaudelle 2021-2025 on asetettu:

- Paikallisten yritysten menestyminen
- Lapsille ja nuorille suunnattu kulttuuritarjontaa oltava jatkossakin. Osallistumista lisättävä.
- Lasten ja nuorten arkiliikkumisen kasvattaminen ja terveellisten ravitsemustottumusten opettaminen.
- Yhteistyötä sivistystoimen alaisten toimijoiden välillä kehitettävä. Kuntalaisten koulutusasteen nostaminen.
- Luonnossa liikkumisen ja lähialueen virkistysalueiden käytön lisääminen.

Laajan hyvinvointikertomuksen tavoitteiden toteutumisesta ja kuntalaisten hyvinvoinnin tilasta on raportoitu vuosittain hyvinvoinnin vuosiraporteissa.

Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen. Karvian kuntastrategiassa 2020-2025 yhteinen visio oli tehdä asukkaiden hyvinvointi mahdolliseksi elinvoimaisessa ja maaseutumaisessa kunnassa. Kunnan yksi päämäärä on olla kokoonsa nähden vireän aktiivinen kunta, joka tarjoaa asukkailleen laadukkaat lähipalvelut kustannustehokkaasti ja sen kautta on asetettu tavoitteita hyvinvoinnin edistämiseksi. Strategian tavoitteet näkyvät vuosittain talousarvion tavoitteissa. Kuntastrategia vuosille 2026-2030 on parhaillaan käsittelyssä ja valtuusto hyväksyy sen joulukuun viimeisessä kokouksessa.

Uuden kuntastrategian tavoitteena tulee hyvinvoinnin osalta olemaan:

Tavoitteet:

- Varmistetaan, että varhaiskasvatuksessa on "riittävä syli" ja riittävät resurssit – Karvian lapset ovat sen arvoisia.
- Varmistetaan riittävät resurssit takaamaan laadukas perusopetus ja että yläkoulun opetusta kyetään tuottamaan omissa puitteissa.
- Lähipalvelut säilyvät lähellä, eikä terveystarkastukseen tarvitse lähteä naapurikuntaan eväslävän kanssa.
- Henkilöstö viihtyy ja voi hyvin – hyväntuulinen työntekijä on paras kuntamainos.
- Lapsilla ja nuorilla on turvallinen kasvuympäristö ja aikuisilla jaksava mieli. Kunnassa on riittävästi päteviä aikuisia lasten ja nuorten tukena. Jokainen lapsi ja nuori saa kasvaa turvallisessa ja kannustavassa ympäristössä. Varhaiskasvatuksesta perusopetuksen loppuun lapsi kokee positiivisia kokemuksia kasvun tukena ja samalla oppii tuntemaan omat voimavaransa ja juurensa. Jokainen lapsi ja nuori tietää, että hän on Karviassa tärkeä.
- Koulutus, harrastukset ja vapaa-aika tukevat elämänhallintaa ja hyvinvointia.
- Kuntalaisten liikkumiseen, ennaltaehkäisevään päihdetyöhön ja elintapaohjaukseen panostetaan kunnassa kattaen koko elinkaaren, jotta elämänlaatu ja hyvinvointi paranevat.
- Taide ja kulttuuri ovat osa arkea ja hyvinvointia.
- Lasten ja nuorten lukutaidon vahvistaminen osana hyvinvointia

Kunnilla on käytössä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. HYTE -kerroin ja siihen sidotut eurot

lasketaan valittujen tulosindikaattorien ja prosessi-indikaattorien toteutumisen ja kehityksen pohjalta.

Satakunnassa on laadittu kuntien yhteinen alueellinen laaja hyvinvointikertomus vuosittain ja suunnitelma vuosille 2025-2029 on työn alla.

1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

Kuntatalous on kiristynyt vuosina 2021-2025, mutta tiukalla kulukurilla kustannukset ovat pysyneet kurissa. Kuluneeseen jaksoon on sisältynyt koronan ja Ukrainan sodan tuomat taloushaasteet valtakunnallisesti. Soteuudistus toi omat haasteensa kuntatalouteen. Vuoden 2025 alussa vuokratuotot hyvinvointialueelta supistuivat ja työmarkkinatuen sakkomaksuista aiheutuivat kulut kolminkertaistuivat vuoteen 2024 verrattuna.

Talousarvio 2024 oli -278 097 euroa miinuksella budjetin laadintahetkellä ja vuoden aikana haettujen lisämäärärahojen myötä tuloksen ennakoitiin olevan -415 997 euroa. Tilikauden tulos vuodelta 2024 oli kuitenkin 892 392 euroa. Työ taloushaasteiden voittamiseksi on jatkunut jo vuosia ja seuraavat vuodet tulevat olemaan edelleen taloudellisesti vaikeita. Tulevia haasteita ennakoitiin syksyllä 2023 veroprosentin nostolla.

Kunnan väestön määrällä ja ikärakenteella sekä sosiaalistaloudellisilla tekijöillä on iso vaikutus niin palveluiden kysyntään ja kustannuksiin kuin tulopohjaankin, nyt ja huomenna. Karvian väestöllinen ja taloudellinen huoltosuhde on Manner-Suomen kuntien toiseksi heikoimmassa viidenneksessä, eikä tilanne näytä juurikaan muuttuvan seuraavaan kymmeneen vuoteen.

Tässä kohden merkityksellistä on Karvian kyky houkutella kuntaan uusia asukkaita, erityisesti työikäistä väestöä ja lapsiperheitä. Ikärakenteen muutos ei kuitenkaan välttämättä merkitse kunnan talouden olennaista vaikeutumista, mikäli palveluverkko voidaan sopeuttaa ennakoituihin muutoksiin, sillä supistuvien ikäluokkien kustannusten laskulla pystytään pitkälti kattamaan kasvavien ikäluokkien kustannusten lisäys. Hyvinvointialueen palveluverkoston rakenne muuttuu lähivuosina. Digitaalisten palveluiden osuutta pyritään nostamaan palveluiden tuottamisessa ja liikkuvia palveluita on otettu kokeiluun vuoden 2025 alkupuolella.

Valtionosuuksien mahdollisten muutosten ennakointi on pidemmällä aikajaksolla vaikeutunut. Valtionosuusuudistus on siirtynyt seuraavalle hallituskaudelle. Kunnan investointitarpeet keskittyvät lähinnä korjausinvestointeihin. Käyttötalouden puolittuessa ja vuosikatteen heikentyessä toteutettavia investointeja on arvioitava erityisen tarkasti. Onneksi isoimmat investoinnit on nyt toistaiseksi toteutettuna. Korkean inflaation olosuhteissa kulukuri on entistäkin tärkeämmässä roolissa. Verotuloihin toisi huomattavaa kasvua, mikäli suunnitteilla olevat tuuli- ja aurinkovoimapaistot rakentuisivat ja kuntien tuulivoimaloista saamien kiinteistöverotulojen huomioimiseen ei tehtäisi muutoksia valtionosuusuudistuksessa. Näillä näkymin se ei ole keskustelussa. Työvoimapaalveluiden siirtyminen kuntien vastuulle lisää kuluja enemmän kuin sen kattamiseen saatu valtionosuuden lisäys on. Kuntouttava työtoiminta ei enää vähennä kunnan maksettavaksi tulevia maksuja ja sakkomaksujen piiriin tullaan varhaisemmassa vaiheessa.

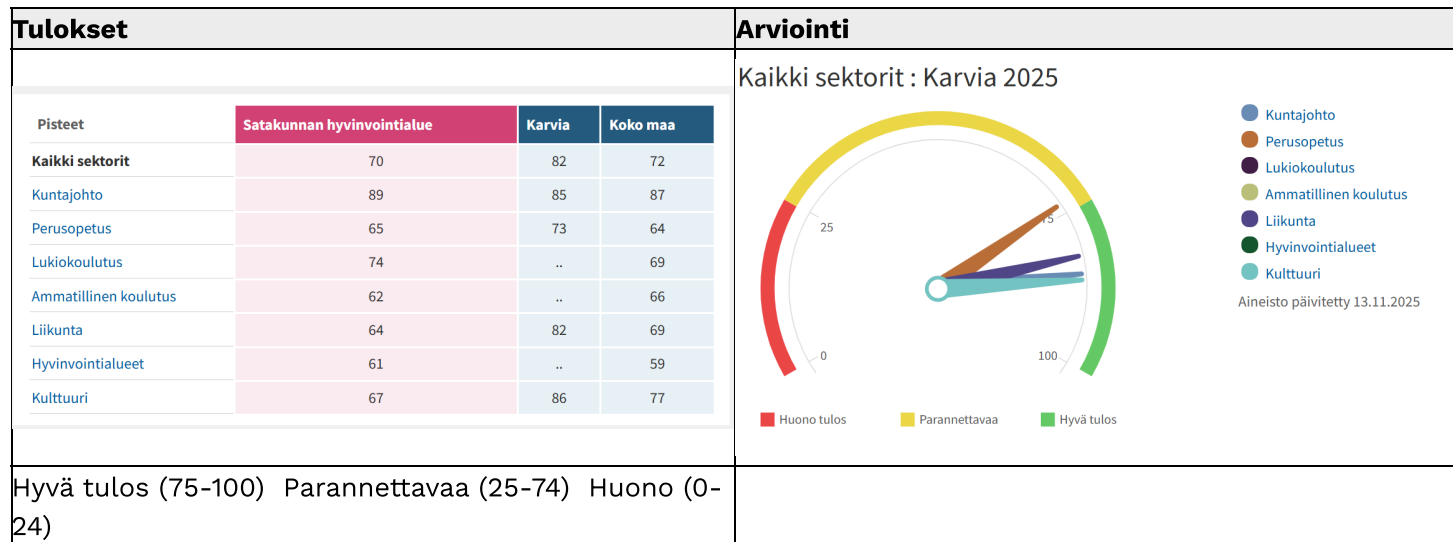
Taseen tunnusluvut ovat hyviä, samoin maksuvalmius on hyvällä tasolla tällä hetkellä. Taseessa on ylijäämää puskurina ja tällä pystytään kattamaan satunaiset negatiiviset tilinpäätökset. Tavoitteena kuitenkin on, että talous olisi tasapainossa.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä) 8 414 974,41 (2023: 7 522 582,08)

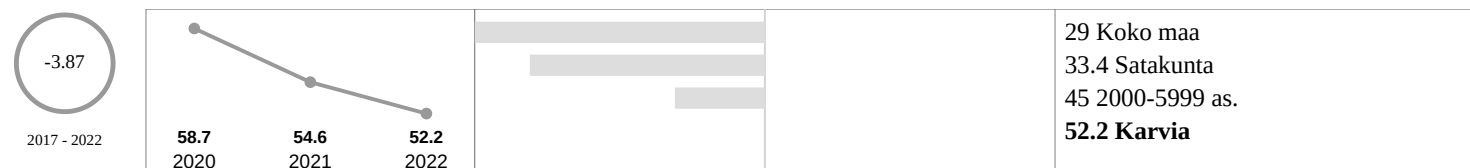
Asukasmääränä käytetään tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaista kunnan asukasmäärää. Lainakanta 31.12.2024 oli 1 042 108,00 (2023: 1 452 614,31) = Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa.

Lainat euroa/asukas 480 (2023: 627) Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvuoden päättymispäivä

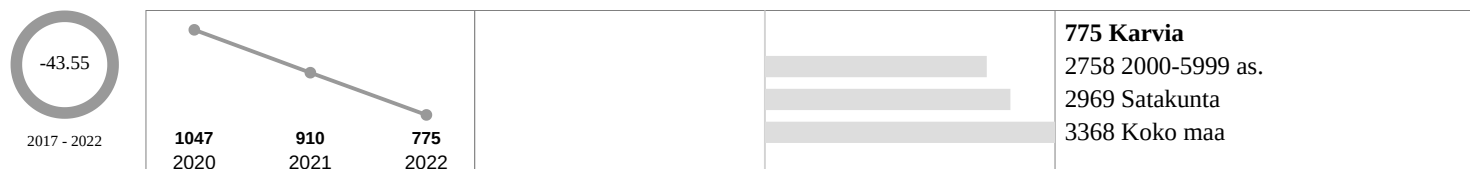
Valtuustokaudella 2021–2025 Karviassa on otettu edistysaskeleita poikkihallinnollisessa ja ennaltaehkäisevässä HYTE-työssä. Vaikka yhteistyö ja prosessit hankkeiden myötä ovat kehittyneet lasten, nuorten, aikuisten ja ikäihmisten hyvinvoinnissa haasteet ovat edelleen ilmeisiä ja vaativat huomiota tulevaisuudessa. TEAviisarit näyttävät kunnan terveyden edistämistyön suunnan. TEAviisareilla mitataan kuntajohdon, perusopetuksen, liikunnan ja kulttuurin terveyden edistämisen aktiivisuutta, jotka nostavat kaikkien sektorien keskiarvoa. Karvian tulos (82) on koko maan (72) ja Satakunnan hyvinvointialueen (70) keskiarvon yläpuolella.

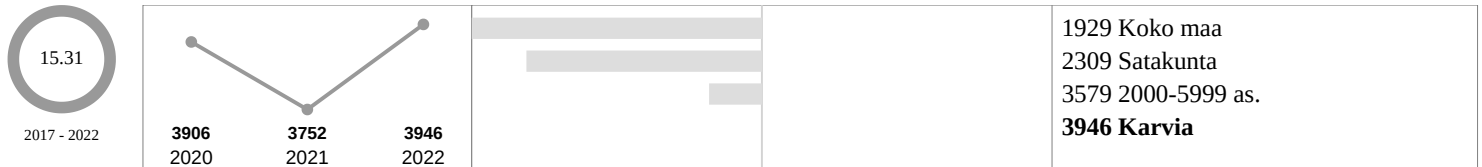
Valtionosuudet, % nettokustannuksista (-2022)

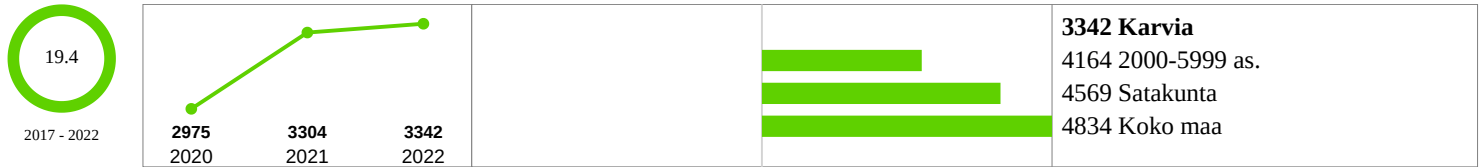
Lainakanta 31.12., euroa / asukas (-2022)

Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas (-2022)

Verotulot, euroa / asukas (-2022)

TALOUS JA ELINVOIMA

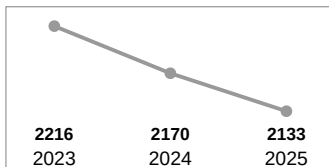
Elinvoima

Väestö

Väestö 31.12.

2020 - 2025

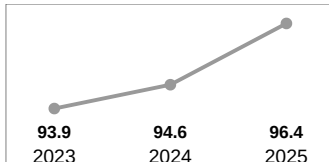

2133 Karvia
210112 Satakunta
387210 2000-5999 as.
5652881 Koko maa

Huoltosuhde, demografinen

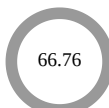

2020 - 2025

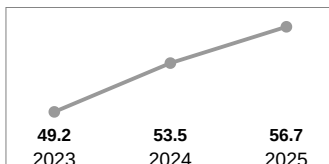

61.6 Koko maa
73.5 Satakunta
90 2000-5999 as.
96.4 Karvia

Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1 000 asukasta

2020 - 2025

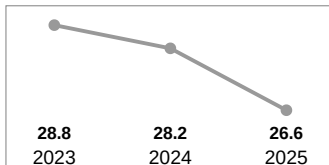

40 2000-5999 as.
56.7 Karvia
63.2 Satakunta
114.3 Koko maa

Lapsiperheet, % perheistä

2020 - 2025

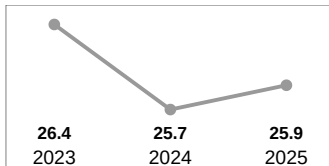

26.6 Karvia
30 2000-5999 as.
33.5 Satakunta
36.9 Koko maa

Yhden vanhemman perheet, % lapsiperheistä

2020 - 2025

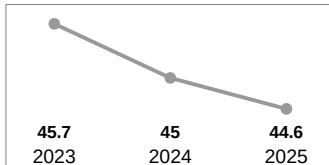

21 2000-5999 as.
24.1 Koko maa
25 Satakunta
25.9 Karvia

Yhden hengen asutokunnat, % asutokunnista

2020 - 2025

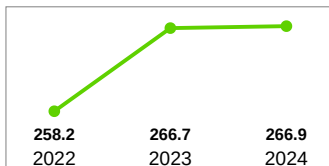

42 2000-5999 as.
44.6 Karvia
46.7 Koko maa
47.4 Satakunta

Koulutustasomittain

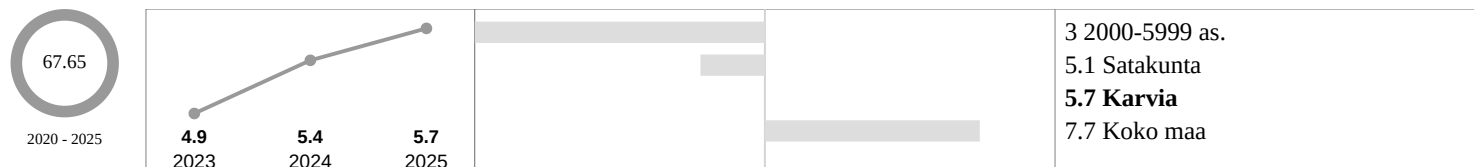

2019 - 2024

266.9 Karvia
323 2000-5999 as.
347.8 Satakunta
398.9 Koko maa

Ulkomaan kansalaiset, % väestöstä

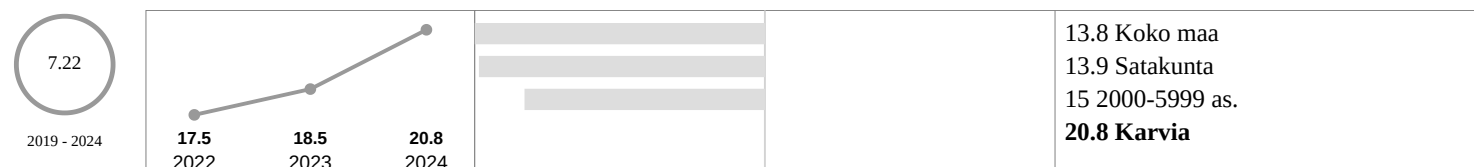

Elinvoima

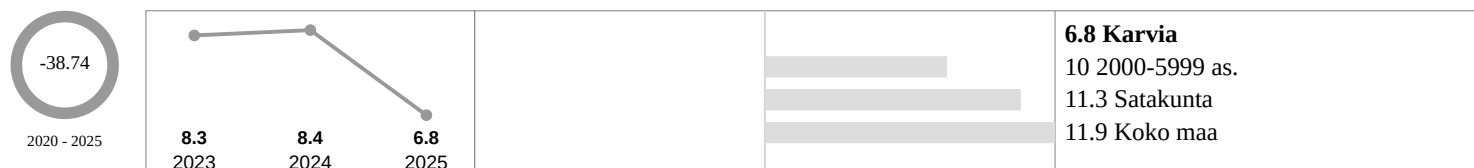
Kunnan yleinen pienituloisuusaste

Lasten pienituloisuusaste

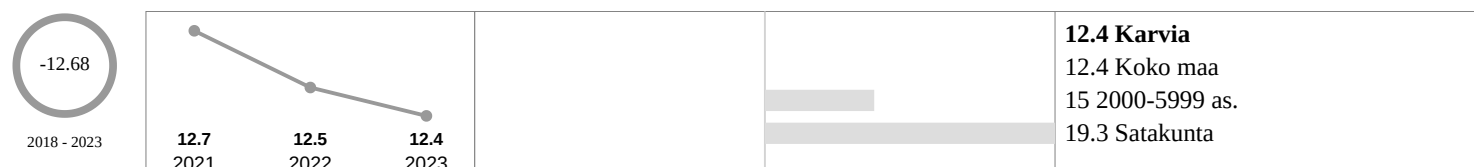
Työttömät, % työvoimasta

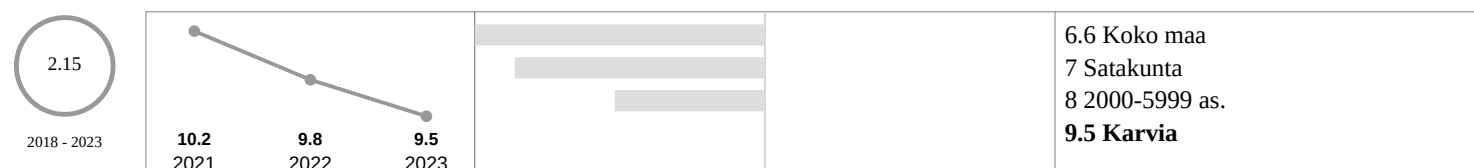
Maatalous, metsätalous ja kalatalous, % työllisistä

Teollisuus, % työllisistä

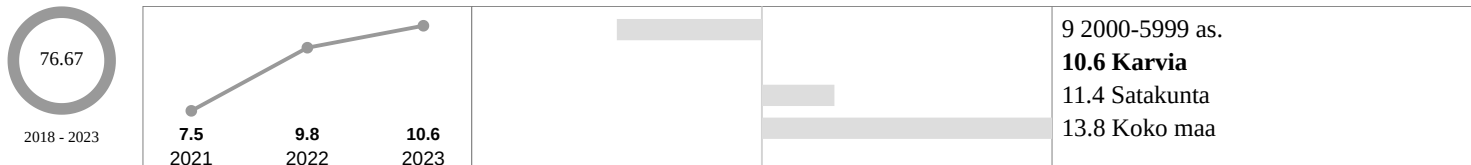
Rakentaminen, % työllisistä

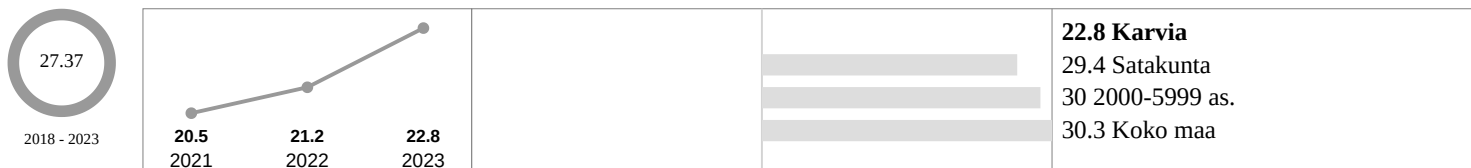
Tukku- ja vähittäiskauppa; Kuljetus ja varastointi; Majoitus- ja ravitsemistoiminta, % työllisistä

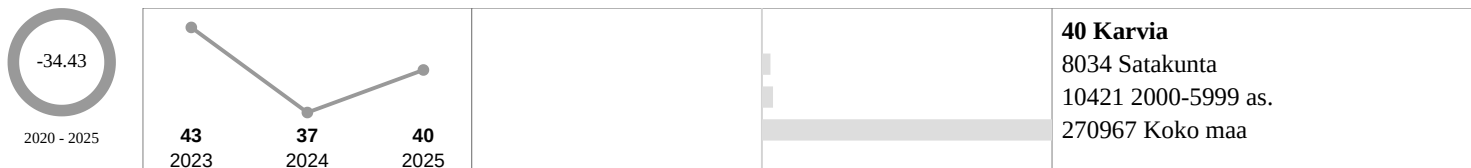
Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta, Hallinto- ja tukipalvelutoiminta, % työllisistä

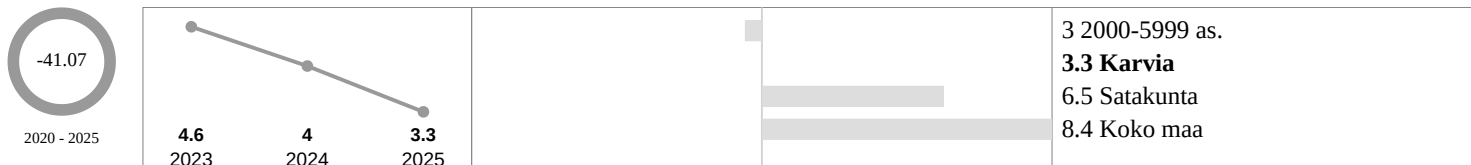
Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus, Koulutus, Terveys- ja sosiaalipalvelut, % työllisistä

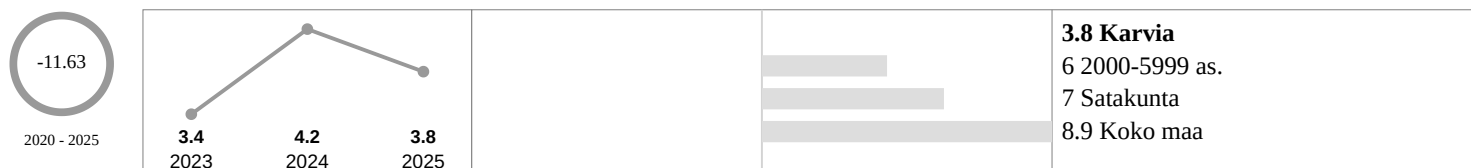
Toimeentulotukea saaneet kotitaloudet vuoden aikana yhteensä

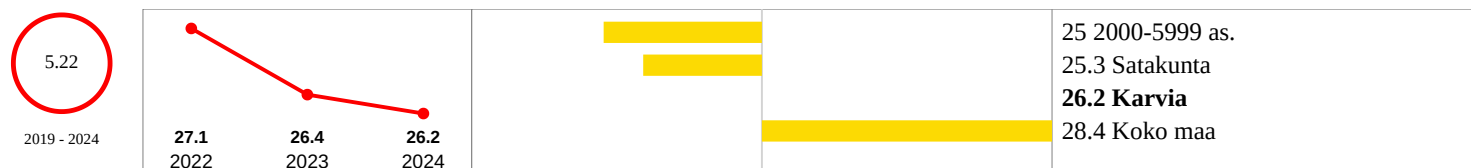
Yleistä asumistukea saaneet yhteensä, % asutokunnista

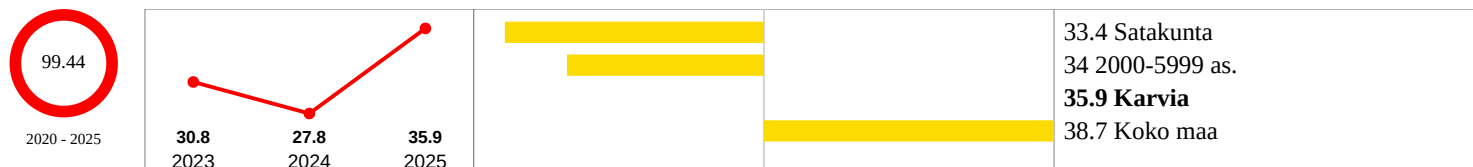
Toimeentulotukea saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä

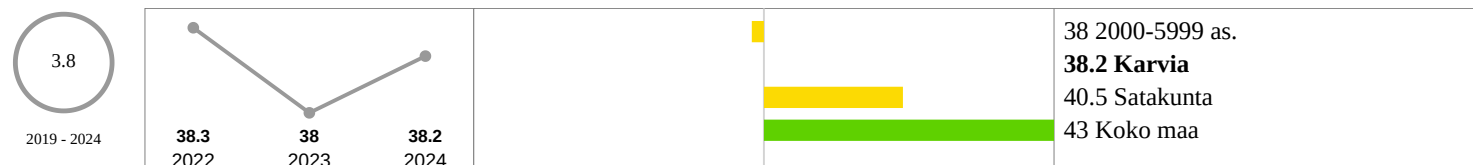
Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot

Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä

Työlliset, % väestöstä

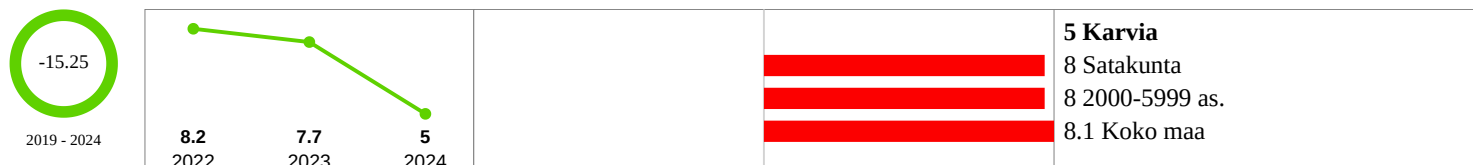
Keskimääräinen eläkkeelle siirtymisikä

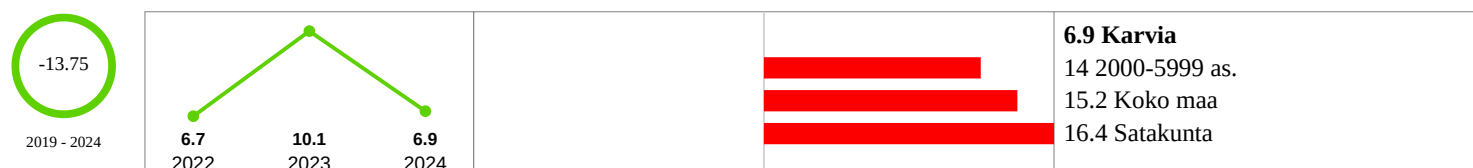
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15 - 64-vuotiaista

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta

TALOUS JA ELINVOIMA - Yhteenveto

Karvian kunnan väkiluku on pitkään laskenut tasaisesti n. 20-50 asukkaan vuosivauhdilla. Asukasluvun lasku on samankaltaista kaikissa vertailukunnissa. Karvian nettomuutto oli hetkellisesti positiivinen ukrainan sodan alkuvuosina ja kuntaan muutti n. 60 ukrainalaista. Kunnassa kuitenkin kuolee vuosittain n. 40 ihmistä enemmän kuin syntyy. Tämä johtaa siihen, että väestö ikääntyy ja huoltosuhde kasvaa tasaisesti. Tätä kehitystä saattaa loiventaa vierastyövoiman määrän kasvu. Muuta kuin Suomea äidinkielenään puhuu yhä suurempi joukko karvialaisista.

Koulutustaso on alhainen sekä Satakuntaan että koko maahan verrattuna. Pienituloisuusaste on myös korkeampi kuin muualla Satakunnassa ja koko maassa. Pienituloisuusasteessa on kuitenkin tapahtunut hienoista positiivista kehitystä. Työttömien määrä on alhainen sekä Satakunnan että koko maan tasolla. Pitkäaikaistyöttömiä Karviassa on vähemmän kuin muualla Satakunnassa ja pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä on vähentynyt. Myös nuorisotyöttömyyttä on Karviassa vähemmän kuin kokomaassa ja Satakunnassa. Toimialojen sisällä on tapahtunut pientä muutosta, maatalousyrittäjien määrä on laskussa, mutta maatalous työllistää edelleen verrattain paljon, sen sijaan maanrakennus ja teollisuus on nousussa. Toimialoittaisissa työllisyystilastoissa näkyy sekä koronan että Ukrainan sodan luoman epävarmuuden vaikutukset.

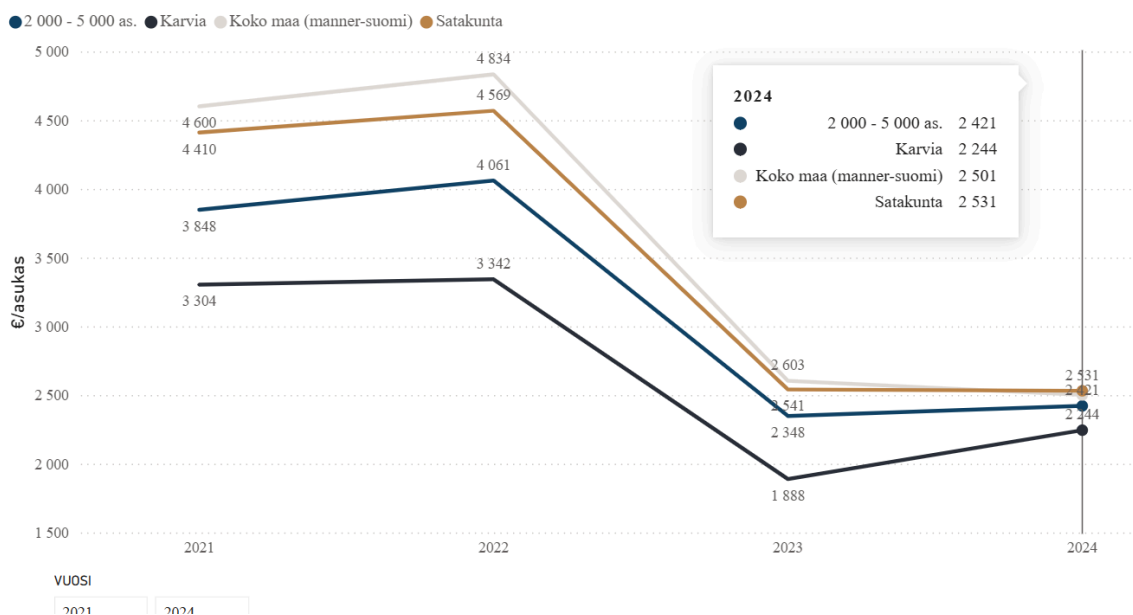
Toimeentulotukea ja asumistukea saaneiden osuus väestöstä on pudonnut ja Karvian lukemat ovat hyvin alhaisia verrattuna Satakuntaan ja koko maahan.

Asukaskohtaiset verotulot ovat Karviassa hyvin alhaiset verrattuna naapurikuntiin tai vastaavankokoisiin kuntiin, Tämä johtuu lähinnä siitä, että eläkeläisten osuus väestöstä on iso ja suuri osa heistä saa minimieläkkeen. Väestöstä osa on vierastyövoimaa, jotka työskentelevät aloilla jossa palkkataso on vähäinen. Väestömäärän väheneminen tarkoittaa väistämättä verotulojen supistumista. Karvialaisten koulutustaso on verrattain alhainen, mikä heikentää osaltaan odotettua verotulokertymää.

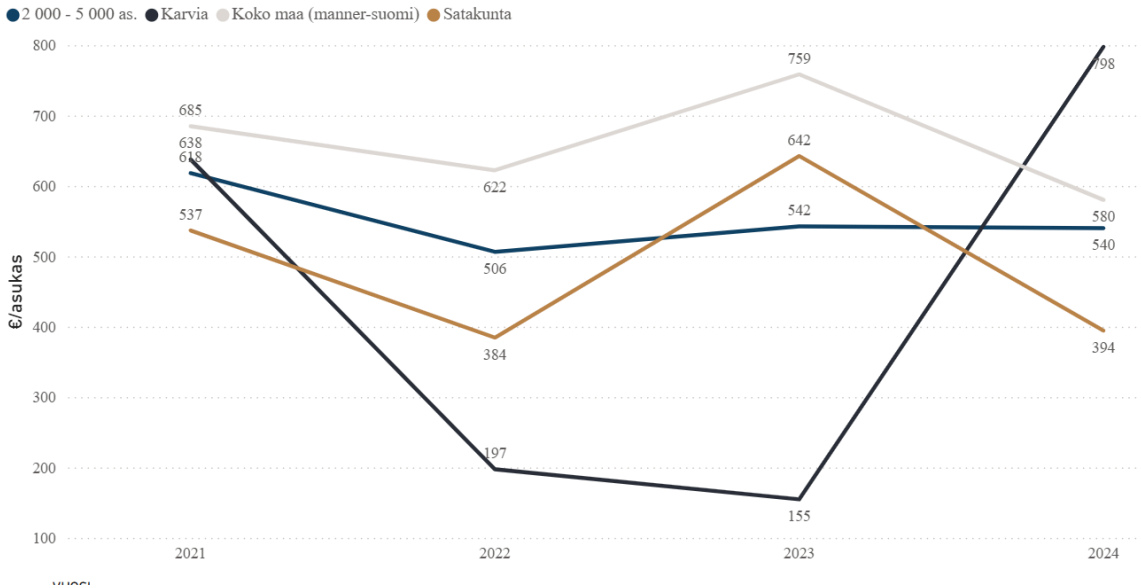
Kunnan vuosikate asukasta kohden on noussut viime vuosista. Taustalla on tärkeimpänä tekijänä vuodelle 2024 korotettu kunnallisveroprosentti sekä valtionosuuksien odotettua pienempi heikentyminen asukasta kohden.

Kunnan lainakanta asukasta kohden on vertailukuntia selvästi alhaisempi. Ilman uusia lainan nostoja Karvian kunnalla ei olisi velkaa vuoden 2026 jälkeen.

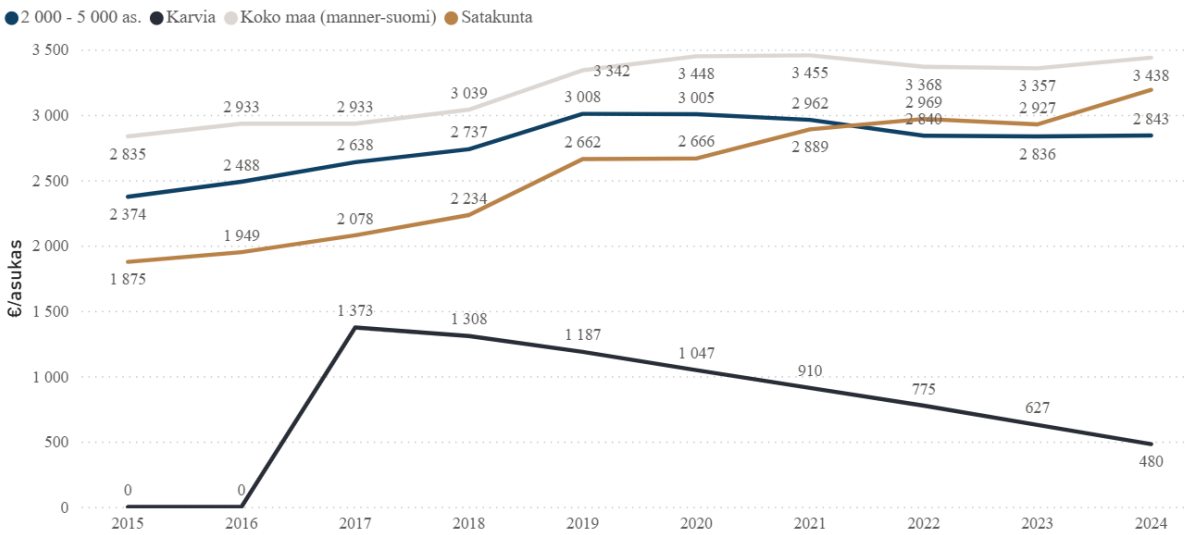
Verotulot asukasta kohden vuosina 2021-2024

Vuosikate euroa/ asukas

Lainakanta euroa/ asukas vuosina 2015-2024

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET

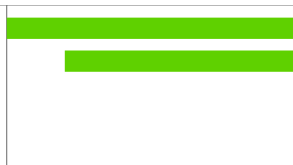
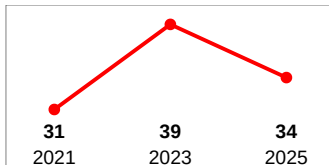
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

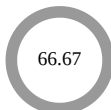
2021 - 2025

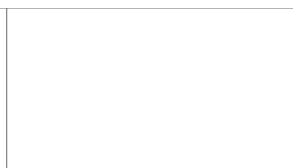
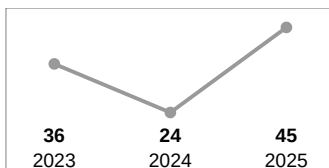
29 Koko maa
30 Satakunta
34 Karvia
34 2000-5999 as.

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Lastensuojeluilmoitusten lukumäärä (THL)

2020 - 2025

45 Karvia
8159 Satakunta
13713 2000-5999 as.
246355 Koko maa

Kunnan palvelut

Päivähoito

Varhaiskasvatukseen 31.12. osallistuneet 3 - 5-vuotiaat % vastaavan ikäisestä väestöstä, kunnan kustantamat palvelut (-2020)

Kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen 31.12. osallistuneet 1 - 2-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä, kunnan kustantamat palvelut (-2020)

Kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen 31.12. osallistuneet 3 - 5-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä, kunnan kustantamat palvelut (-2020)

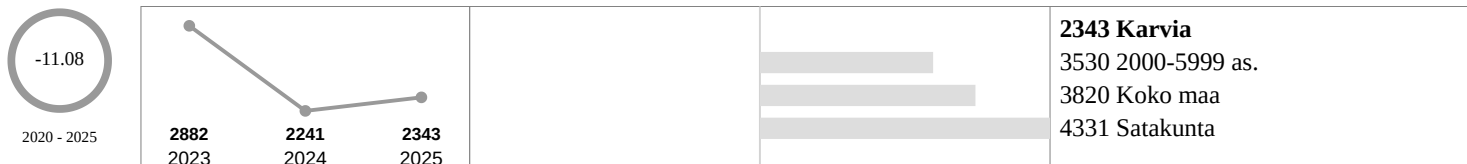
Koulu

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa - TEA, pistemäärä

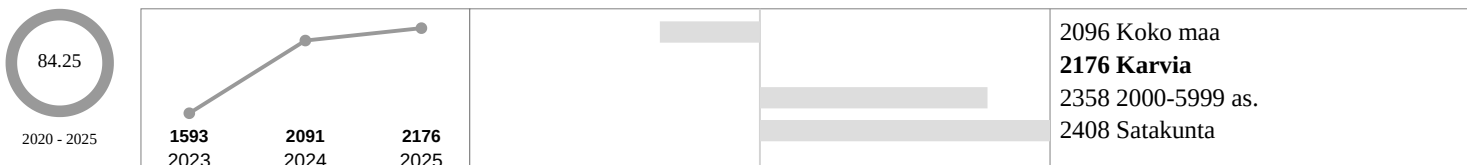

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 0 - 7-vuotiasta

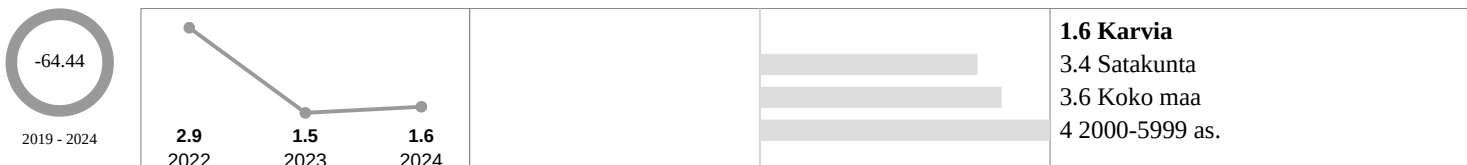
Perusterveydenhuollon kouluterveydenhuollon käynnit / 1 000 7 - 18-vuotiasta

Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneet 0 - 17-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 0 - 17-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET - Yhteenveto

Karvian varhaiskasvatuspalvelut tarjoaa varhaiskasvatusta päiväkodissa.

Lapsia syntyy vuosittain noin 10-15. Vuonna 2023 syntyneiden lasten määrä romahti ja oli huomattavasti lähivuosia alhaisempi, 8 lasta. Vuonna 2024 lapsia syntyi 13. Lähivuosien syntyvyyden on arvioitu tulevaisuudessa olevan noin 12 lasta/vuosi.

Kaikilla varhaiskasvatusikäisillä lapsilla on oikeus varhaiskasvatukseen. Viime vuosien aikana varhaiskasvatuspalveluiden käyttö on noussut ja päiväkotiryhmät ovat olleet lähes täysiä. Vuoden 2024 aikana päiväkotihoidossa oli yli 90% kunnan 0 - 6 - vuotiaista lapsista (78 lasta). Viime vuosina varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten osuus on kasvanut merkittävästi - erityisesti alle kolme vuotiaiden määrä. Karviassa varhaiskasvatuksen piirissä vertailualueita suurempi osuus lapsista. Kunnan järjestämään esiopetukseen osallistuvat kaikki kuusivuotiaat, mutta vain osa heistä tarvitsee lisäksi varhaiskasvatusta.

Koko kunnan esi- ja perusopetus järjestetään vuonna 2017 toimintansa aloittaneessa yhtenäiskoulussa. Koululla järjestetään myös aamu- ja iltapäivätoimintaa eskarilaisille ja 1. ja 2. luokan oppilaille. Esiopetuksen oppilaiden oikeus täydentävään varhaiskasvatukseen säilyy. Yhtenäiskoulun oppilasmäärä on vakiintunut n. 200 oppilaaseen, alkaen kuitenkin vähitellen pienentyä.

Sosiaali- ja terveystalvasta vastaa Satakunnan Hyvinvointialue. Lastensuojeluilmoitusten määrä on vähentynyt. Toisaalta lastensuojelun avohuollon piirissä on yhä useampi lapsiperheistä. Lasten ja nuorten mielenterveyden häiriöihin hoitoa saaneiden osuus on huolestuttava ja valtakunnallista korkeampi.

Liikuntatoimi vastasi hallinnassaan olevien liikuntapaikkojen hoidosta ja kunnossapidosta, jotta ne ovat turvallisesti päivähoidon ja koululaisten käytössä. Lasten ja perheiden arkiliikunnasta on vahvistettu vakiintuneilla liikuntatoimen ja varhaiskasvatuksen toimintamodoilla, jotka syntyivät Iloa Liikunnasta -hankkeiden myötä. Toimintakulttuuri sisälsi päiväkodin liikunnan olosuhteiden parantamisen, henkilöstön kouluttamisen ja toimintamallien löytäminen vanhemmuuden tukemiseen. Muksubussin myötä siirtymiset liikuntapaikoille helpottuivat ja saatavuus lisääntyi. Hyvät käytännöt koottiin vuosikelloksi ja tapahtumia järjestetään ympäri vuoden säännöllisesti, kuten vauvaperheiden metsäretki, Unelmien liikuntapäivä ja koko perheen valojuhla. Lasten tapahtumia elävöittävät Annu-leijona ja Peppi. Liikuntatoimi jatkoi eskarilaisten uimataidon tehostettua opetusta.

Koululaiset osallistuvat vuosittain **MOVE!-testeihin**, joissa testataan oppilaiden liikkuvuutta, nopeutta, voimaa, ketteryyttä ja havaintomotorisia taitoja. Yhtenäiskoulun pihat ja lähialueet tarjoavat hyvät liikkumismahdollisuudet ja oppilaita kannustetaan liikkumiseen monipuolisesti. Yläkoululaisten sisävalitunneille on järjestetty liikunnallista tekemistä

ja mobiililaitteiden käyttöä on rajoitettu. Harrastamisen Suomen malli -hankkeen kautta on saatu järjestettyä kerhoja välittömästi koulupäivän yhteyteen.

Pienistä oppilasmääristä johtuen MOVE!-testien tuloksissa on suurtakin vaihtelua vuosittain. Keskimäärin karvialaisten nuorten tulokset ovat valtakunnallista tasoa mutta valitettavan monen tulokset jäävät terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalle tai haittaavalle tasolle. 5. ja 8. luokan oppilaista tälle tasolle vuonna 2025 jäi keskimäärin 40%. Heikoimmat suoritukset tehtiin keskivartalon voimaa ja lihaskestävyyttä mittaavassa testissä, jossa 5. luokan tytöistä 71,4%, pojista 75%, 8. luokan tytöistä 60% ja pojista 83,3% jäivät terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalle tai haittaavalle tasolle. Sen sijaan kehon anatomista liikkuvuutta mittaavissa testeissä onnistuttiin hyvin.

Lasten ja nuorten elinoloja ja toimintaedellytyksiä on parannettu. Opinpolun pihaan on rakennettu monipuolinen ja kattava lähiliikuntapaikka, perusparannettu frisbeegolf rata heittoalustoineen sekä vapaamuotoiseen kokoontumiseen kaiken kansan olohuone, jossa on kehon hallintaa ja liikkuvuutta lisäävä I Wall liikuntaseinä ja kiipeilyyn aktivoiva leikkinurkkaus Willi Wekara. Olohuoneen vieressä sijaitsevat uudet nuorisotilat, joissa omat huoneet pleikkari- ja biljardipeleihin sekä elokuvan katseluun. Vuoden 2025 syksyllä valmistui hankkeella toteutettu mopopaja, jossa nuoret voivat ohjaajan tuella opetella korjaamaan mopoaan ja saavat sivutuotteena valistusta liikennekäyttäytymisestä. Lasten ja nuorten harrastustoiminnan tarvetta kartoitettu säännöllisesti ja toiveet huomioitu. Lasten ja nuorten harrastustoimintaa ja kesäleirien toteutukseen haettiin ja saatiin aluehallintovirastolta tukea sekä toteutettiin kaksi, kestoltaan viikon musiikki-teatteri-kuvaamataito-luontoliikuntaleiriä.

Kouluterveyskyselyn 2025 tulokset kertovat huolestuttavia lukuja aamupalan syömisestä. 4. ja 5. luokan oppilaista syö aamupalan 74 % mutta 8. ja 9. luokan oppilaista vain 48 %. Edellisessä kyselyssä luvut olivat 60 % ja 45 %. Koulumatkat huomioiden aika koululounaaseen on aivan liian pitkä, jos aamupala on jäänyt syömättä. Tällä on suuri vaikutus jaksamiseen aamun tunneilla. 8. ja 9. luokan oppilaiden koulupäivästä puolet oppitunneista on jo ohi ennen lounasaikaa.

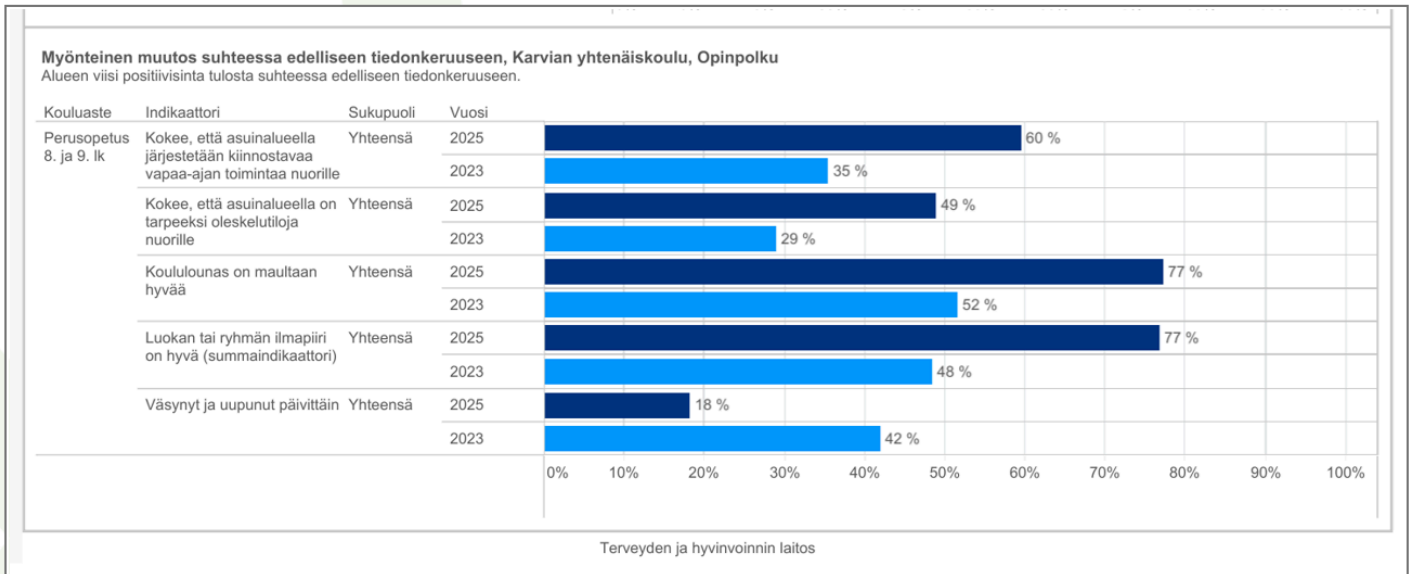
Humalahakuinen juominen, tupakointi ja nuuskatuotteiden käyttö on Karviassa Satakunnan keskiarvoon nähden yleisempää. Pienistä vastaajamääristä johtuen vaihtelut kyselyissä ovat kuitenkin suuria. Lapset ja nuoret raportoivat muuta maata enemmän läheisen alkoholikäytön tuomista ongelmista. Erityisen huolestuttavaa on, että ylipainoisten lasten ja nuorten osuus on maan suurin ja ylipainoisten määrä on kasvussa.

Vähintään 8 tuntia nukkuvien osuus on korkeammalla tasolla kuin Satakunnassa, mutta tilanne on huonompi kuin vuonna 2023.

Nukkuu arkisin vähintään 8 tuntia (summaindikaattori)

Kouluaste	Taustatekijä	Vuosi	Alue	Sukupuoli	Yhteensä
Perusopetus 8. ja 9. lk	Kaikki vastaajat	2025	Karvia		73 %
			Satakunnan hyvinvointialue		60 %
		2023	Karvia		84 %
			Satakunnan hyvinvointialue		62 %

Lähikuntiin verrattuna kouluterveyskyselyssä saatiin parhaimmat tulokset kouluviihtyvyyttä, ilmapiiriä ja työrauhaa koskevissa kysymyksissä. Positiivista kehitystä on tapahtunut myös siinä, että lapset ja nuoret kokevat, että heille suunnattua kiinnostavaa tekemistä löytyy vapaa-ajalla. Kouluruoka koetaan hyväksi ja lapset kokevat että kouluruoka on maultaan hyvää. Lapset osallistuvat tällä hetkellä kouluruokailuun parhaiten Satakunnassa.

Kouluterveyskyselyyn tulokset lasten ja nuorten netin käyttöön liittyen ovat huolestuttavia. 38 % 4. ja 5. lk oppilaista ja 33 % 8. ja 9. luokan oppilaista vastaa, että on yrittänyt usein viettää vähemmän aikaa netissä mutta ei ole onnistunut. 42 % vanhemmista oppilaista myöntää, että pitäisi viettää aikaa muutoin kuin netissä. Vuonna 2021 näin vastasi 21 %, vuonna 2023 30 % ja nyt 42%. Suunta täytyisi saada kääntymään. 23 % kertoo myös, ettei ole syönyt tai nukkunut netin takia. Summaindikaattorina liialliseksi koettu netin käyttö on vuonna 2021 ollut 13 %, vuonna 2023 20 % ja vuonna 2025 21 %. Yhtenäiskoulussa mobiililaitteiden käyttöä rajoitettiin entisestään lakimuutoksen myötä syksystä 2025 alkaen ja rajoituksia tulisi asettaa vapaa-ajan käyttöön myös.

Kulttuurin näkökulmasta lapset otettiin vuonna 2019 hyvin huomioon Satakunnan kuntien toiminta- ja taloussuunnitelmissa. Heille oli runsaasti kulttuuritarjontaa ja -vinkkejä. Lapset pääsivät myös osallistumaan hyvin taiteen perusopetukseen maksutta tai saivat maksuihin huojennusta taloudellisen tilanteen perusteella. Toisaalta taiteen ja kulttuurin osuus sekä varhaiskasvatuksen että perusopetuksen yhteydessä järjestettävillä harrastustunneilla toteutui hyvin vaihtelevasti. Tapahtumien järjestämisessä on huomioitu lasten ja nuorten toiveita.

NUORET JA NUORET AIKUISET

Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

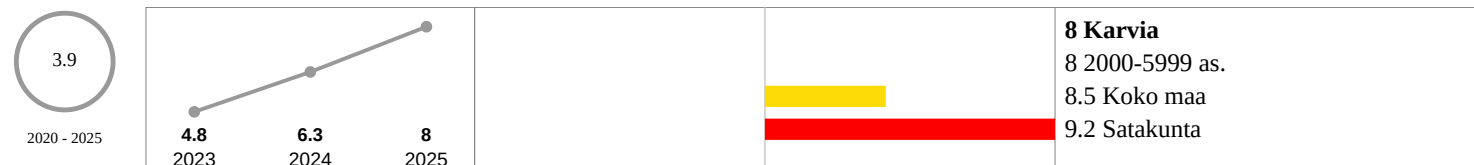
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Kuntoutusrahaa saavat 16 - 19-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

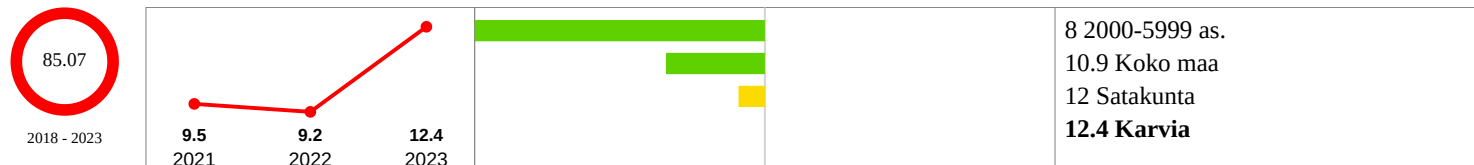

Erytiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 16 - 24-vuotiaita, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Alioikeuksissa tuomitut 15 vuotta täyttäneet henkilöt / 1 000 vastaavan ikäistä

Rikoksista syylliseksi epäillyt 15 - 17-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

Rikoksista syylliseksi epäillyt 18 - 20-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

NUORET JA NUORET AIKUISET - Yhteenveto

Karviassa ei ole toisenasteen oppilaitoksia, joista tietoa opiskelijoiden hyvinvoinnista saisi suoraan. Pienen otannan vuoksi karvialaisten osuutta lähiseudun oppilaitosten kyselyjen tuloksista ei julkaista. Seutukunnan tilastoinnista voi vetää johtopäätöksen, että tupakointi ja humalahakuinen juominen ovat laskeva trendi, mutta olemme muuta maata jäljessä. Huumeiden kokeilu tässä ikäluokassa on kasvanut kuin myös päihde- ja mielenterveysongelmat. Kun opiskelutai työpaikkaa ei löydy, kasautuvat myös muut ongelmat, kuten talousvaikeudet, liiallinen päihteiden käyttö ja mielenterveysongelmat. Karviassa nuorisotyöttömyyttä 7,9% on vähemmän kuin seutukunnan muissa kunnissa ja koko maassa 11,6% Liikkumattomuus on korkealla tasolla - hengästyttävää liikuntaa alle tunnin viikossa harrastavien määrä 44%, mikä korreloi siihen, että alueella on maan ylipainoisimmat nuoret 25%. Kohderyhmää on vaikea tavoittaa, sillä kyseiset nuoret häviävät opiskelupaikkakunnille ja kotikuntaan jäävät eivät aktiivisesti osallistu tarjolla oleviin harrasteryhmiin. Toisaalta laadukas kuntosali on aktiivisesti kyseisen ryhmän käytössä ja he osaavat myös hakea hyvin liikuntaneuvojan palveluja. Etsivän nuorisotyön kautta on tavoitettu vuoden 2024 aikana yhteensä 4 karvialaista nuorta.

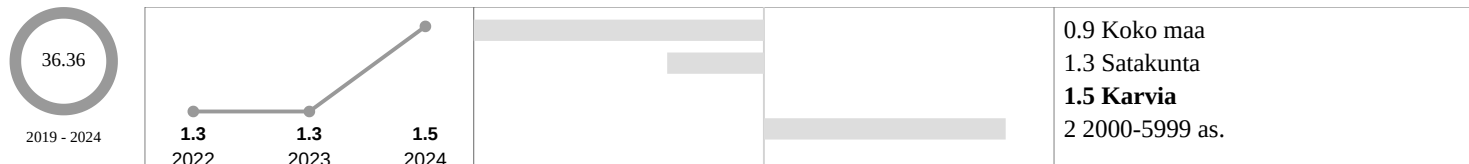
Valtuustokauden aikana Karvian nuorisopalveluissa on tehty tavoitteellista kehittämistyötä, joka on vahvistanut nuorten hyvinvointia, osallisuutta ja turvallisia vapaa-ajan mahdollisuuksia. Kuntaan rakennettiin uudet, aktiivisessa käytössä olevat nuorisotilat, jotka ovat avoinna useita kertoja viikossa. Viimeisimpänä nuorten toiveesta on hankeavustuksen avulla rakennettu mopopaja. Hankeavustuksen tuella palkattiin työntekijä nuorisotilalle ja mopopajalle, joka on mahdollistanut toiminnan laajentumisen. Nuorisovaltuuston toimintaa on kehitetty suunnitelmallisesti, ja sen toiminta on aktiivista ja vaikuttavaa. Nuorten toiveesta on kehitetty tapahtumia ja toimintaa kuntaan. Kansainvälistä yhteistyötä on vahvistettu Erasmus+-hankkeen kautta toteutetuilla nuorisovaihdoilla Viru-Nigulan ystävyyskunnan kanssa. Leiritoiminta on ollut monipuolista ja suosittua: kesä- ja talvileirit Marttisessa, robotiikkaleiri, heppaleiri sekä yli sata nuorta koonnut lasketteluretki ovat tarjonneet elämyksiä ja harrastusmahdollisuuksia. Nuorten hyvinvointia ja turvallisuutta on edistetty erilaisilla koulutuksilla ja kampanjoilla ja luennoitsijoilla. Nuoret ovat olleet aktiivisesti mukana kunnan yleisötapahtumissa, kuten Karvia laulaa ja soi -viikolla, Willin kansan viikon tapahtumissa ja Karvia-Päivillä, joissa toteutettiin myös jalkautuvaa nuorisotyötä. Valtakunnallisia ja ylikunnallisia verkostoja on hyödynnetty aktiivisesti koko kauden ajan.

TYÖIKÄISET

Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Tuki- ja liikuntaelinten- sekä sidekudosten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista

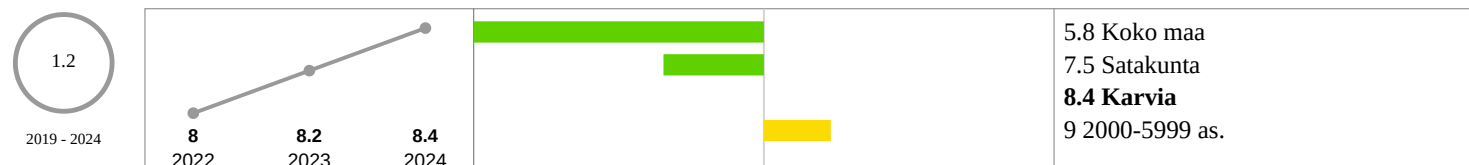
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

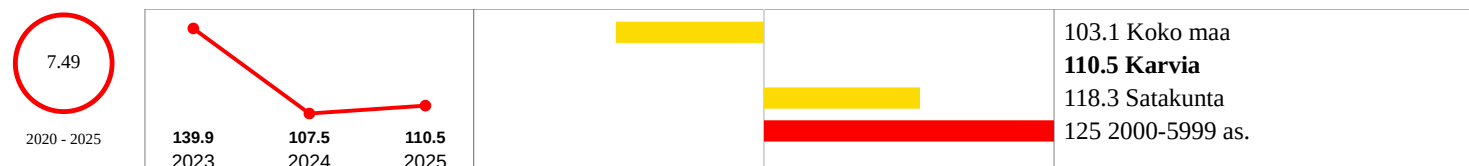
Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

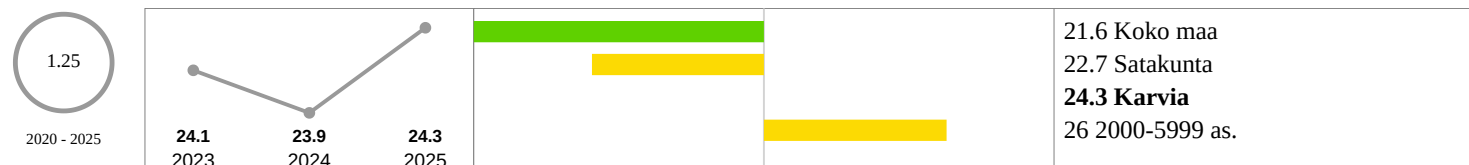
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

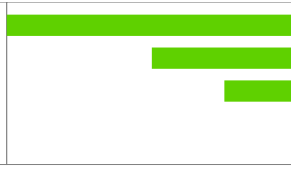
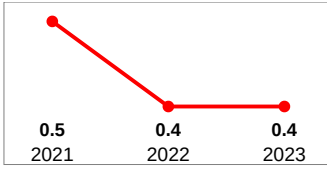
Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 25 - 64-vuotiaita, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Verenkiertoelinten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista

2018 - 2023

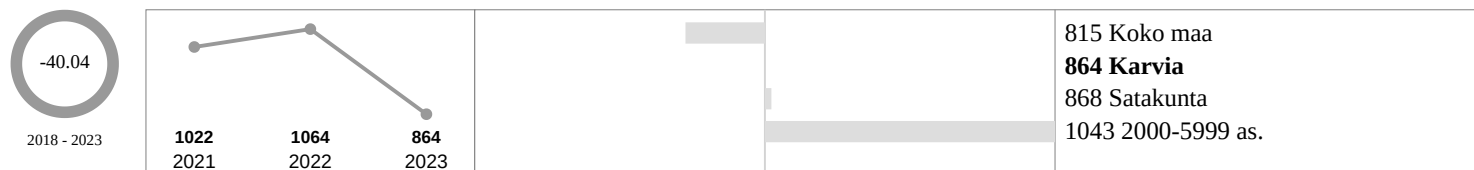

0 2000-5999 as.
 0.2 Koko maa
 0.3 Satakunta
0.4 Karvia

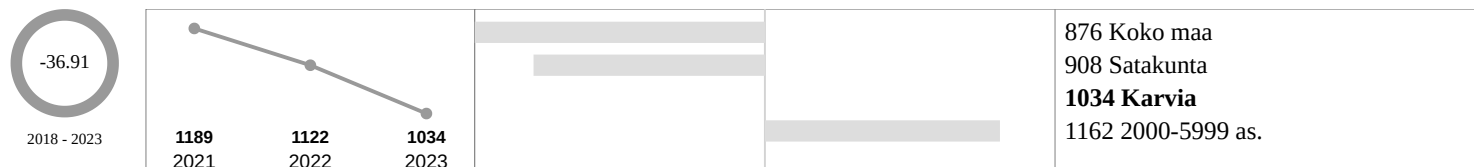
Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

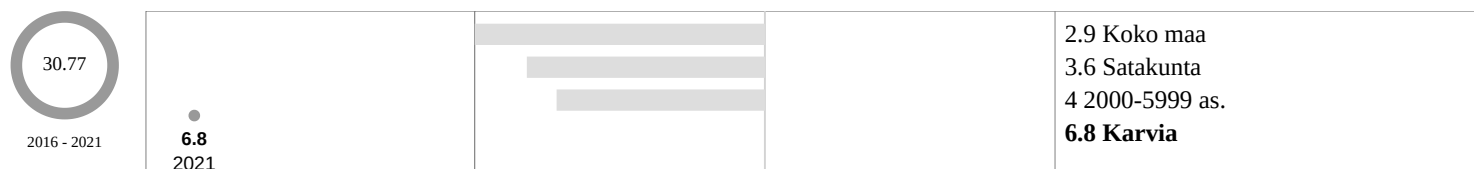
Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 49-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 50 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä

Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidossa olleet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

TYÖIKÄISET - Yhteenveto

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15-49 vuotiailla ovat laskusuunnassa vuodesta 2022, samoin 56-64 vuotiaiden ryhmässä. Koronavuodet aiheuttivat nousua lääkärisäkäynteihin ja sen jälkeen ovat lähteneet laskuun. Karvian sotepisteessä oli katko lääkäripalveluissa vuosien 2024-2025 aikana ja alkusyksystä 2025 lääkäripalveluita on päivän viikossa.

Perusterveydenhuollon avohoidon käyntejä oli vuonna 2024 vähemmän kuin koko maassa keskimäärin ja niiden määrä on laskenut vuodesta 2022.

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki käynnit yhteensä / 1 000 asukasta Info 4137

Alue	Sukupuoli	2022	2023	2024
Koko maa	yhteensä	6 118	5 503	5 680
Karvia		6 457	5 221	5 046

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneiden 25-64 vuotiaiden osuus on noussut vuodesta 2023, mutta on Satakunnan ja koko maan tasoa alhaisempi. Työkyvyttömyyseläkettä saavien 25-64 -vuotiaiden osuus on nousussa ja se on selkeästi isompi kuin Satakunnassa ja koko maassa. Sensijaan sairauspäivärahaa saaneiden osuus on laskusuunnassa ja alempi kuin Satakunnassa.

Kunnan liikuntaneuvonta ja elintapaohjaus ovat kehittyneet systemaattisesti kohti sujuvaa, eri toimijoiden välistä palveluketjua, joka palvelee erityisesti **aikuisväestön** hyvinvointia. Yhteistyössä rakennetut toimintamallit muodostavat kuntalaiselle selkeän ja yhtenäisen palvelukokonaisuuden, jonka tavoitteena on tukea terveellisempiä elintapoja ja lisätä arjen liikkuvuutta. Liikuntaneuvonnan prosessi on vakiintunut, ja eri toimijatahojen väliset vastinparit ovat löytyneet, mikä on vahvistanut palvelujen vaikuttavuutta ja jatkuvuutta. Liikuntaneuvojan maksuton ohjastyö on ollut merkittävää hyvinvoinnin edistämässä. Viimeisen toimintavuoden aikana on keskimäärin 300 sovittua ohjaustapaamista, jotka koostuvat kuntosaliohjauksista, räätälöidyistä kuntosaliohjelmista, kuntouttavasta toiminnasta, kuntotesteistä, ravinto- ja lääkkeettömän unenhoidon sekä stressinsäätelyn neuvonnasta, InBody-kehonkoostumusmittauksista sekä Terve päivä -verkkovalmennuksen käyttöönoton opastuksista. Monipuolinen palvelutarjonta on lisännyt kuntalaisten tietoisuutta omasta terveydentilastaan ja kannustanut aktiivisempiin elämäntapoihin.

Kuntosalin käyttö on kasvanut huomattavasti, mikä kuvastaa liikuntaneuvonnan ja henkilökohtaisten hyvinvointiohjelmien positiivista vaikutusta. Kuntosalilla kirjattiin viimeisen vuoden aikana yhteensä 12 406 käyntiä, mikä on lähes parituhatta käyntiä enemmän kuin edellisvuonna. Tämä tarkoittaa 17 prosentin kasvua käyttöasteessa. Kuukausitasolla käyntejä oli keskimäärin tuhat ja päivittäin 34. Kasvu selittyy erityisesti vahvistuneella elintapaohjauksella, uudistetuilla palvelupoluilla sekä helposti käyttöönotettavilla digitaalisilla tukipalveluilla. Kaiken kaikkiaan liikuntaneuvonnan ja elintapaohjauksen kokonaisuus on vastannut hyvin kuntalaisten tarpeisiin ja edistänyt liikunnallista elämäntapaa. Kehitetyt palveluketjut ovat tuoneet toimintaan sujuvuutta ja lisänneet palveluiden saavutettavuutta, mikä näkyy konkreettisesti kasvaneina kävijämäärinä ja vahvistuneena liikuntakulttuurina kunnassa. Edelleen työssäkäyvää väestöä on kannustettu liikkuen läpi vuoden kampanjaan, jossa vaihtuvat hiihto-, syysliikunta ja haastepyöräilykampanjat, jotka ovat kestoltaan 3-5 kk. Henkilökohtaiset hiihto- ja pyöräilypassit ovat innostaneet väen omaehtoiseen liikuntaan ja monille osallistumisesta on tullut elämäntapa.

Nuoret aikuiset ja työikäiset käyttävät terveystioskin palveluja eniten. Laskipyörät, sup-laudat, lumikengät, tandempyörät ovat lainauksien kärjessä. Lomille lähtevät perheet käyttävät myös terveystioskin palveluja aktiivisesti.

IKÄIHMISET

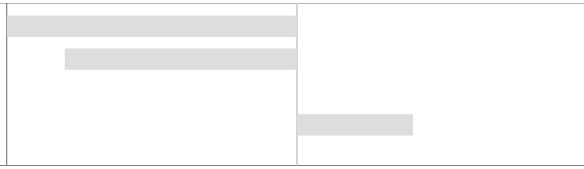
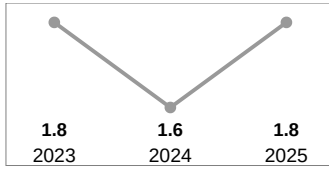
Hyvinvointi

Opiskelu, työ ja toimeentulo

Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

2020 - 2025

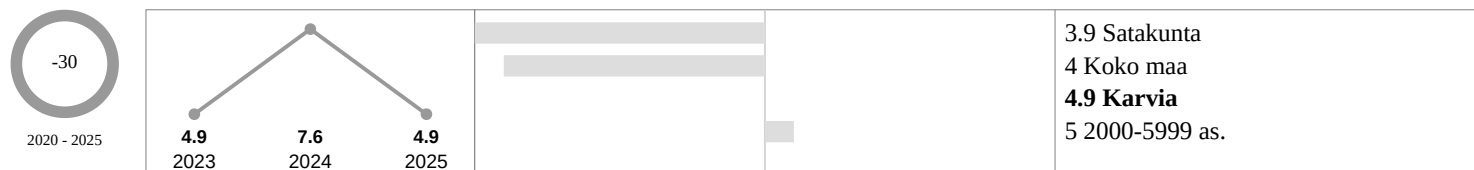

1.3 Satakunta
 1.4 Koko maa
1.8 Karvia
 2 2000-5999 as.

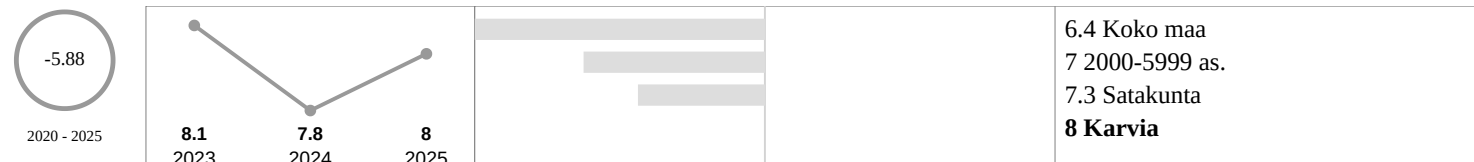
Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä

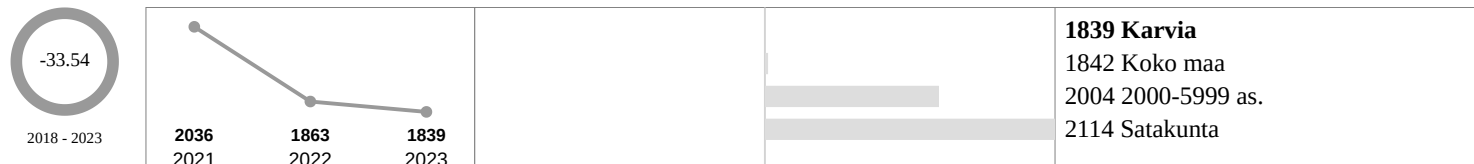
lääkkäiden ympärivuorokautisen palveluasumisen 75 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavan ikäisestä väestöstä

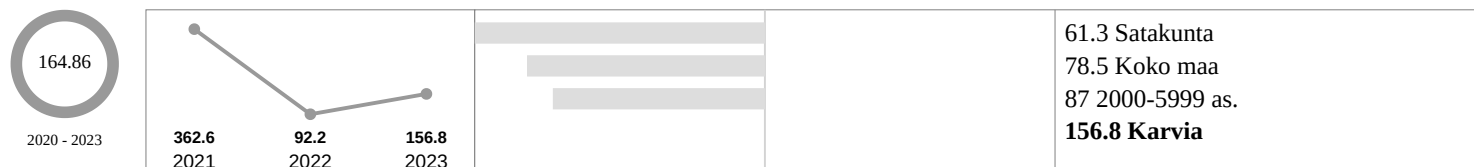
lääkkäiden laitospalvelussa tai pitkäaikaisessa laitoshoidossa terveyskeskuksissa olevat 75 vuotta täyttäneet 31.12., % vastaavan ikäisestä väestöstä

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 65 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavan ikäistä

Psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät 75 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavan ikäistä

IKÄIHMISET - Yhteenveto

Karvian keskitulo on maan alhaisimpia ja täyttä kansaneläkettä saavien ikäihmisten osuus eläkeikäisistä on valtakunnallista tasoa. Täyden kansaneläkkeen saajia ovat henkilöt, joilla on vain vähän tai ei lainkaan ansieläkkeitä. Omaishoidon piirissä olevien 75 vuotta täyttäneiden osuus on noussut vuodesta 2023 ja se on valtakunnan tasoon verrattuna korkea. Tehostetun palveluasumisen piirissä olevien määrä on kääntynyt laskuun, mutta on vielä hieman korkeampi kuin muualla Satakunnassa. Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit ovat ikäihmisillä valtakunnallista tasoa ja vertailukuntia vähäisempää.

Karvia oli mukana Voimaa vanhuuteen -mentorointiohjelmassa 2022–2024. Kunta sai Ikäinstituutilta työnsä tueksi materiaalia ja maksuttomia koulutuksia. Kohderyhmänä olivat kotona asuvat, toimintakyvyltään heikentymässä olevat ikäihmiset (75+), ja tavoitteena oli lisätä laajan yhteistyöverkoston kanssa ikäihmisille voima- ja tasapainoharjoittelua, liikuntaneuvontaa ja ulkoilua. Ikäihmisten liikunnan edellytyksiä kehitettiin kolmivuotisen 2022–2025 Virkeyttä ja voimaa -hankkeen avulla sekä esteettömän Leijonametsän rakentamisella ulkopuolisen tuen turvin. Lähiliikuntapaikan käyttöaste onkin merkittävästi lisääntynyt. Valtuustokaudella löytyi uusia toimintamuotoja, jotka ovat jääneet pysyväksi. Muun muassa pihatrefeilla on tavoitettu laajasti iäkkäitä ja ulkoilutoiminta on lisääntynyt. Myös useat vertaisohjaajien aloittamat ryhmät ovat jääneet henkiin.

Uudet Kyläluuta-sähköavusteiset riksapyörät on otettu hyvin vastaan. Kesätyöntekijät ovat pitäneet kyläluudat liikenteessä ja vanhuksia on haettu kotiovelta ja palvelutaloilta virkistysretkille, parhaimmillaan jopa kolme reissua päivässä. Kyläluudat ovat myös maksuttomasti lainattavissa. Valtuustokauden onnistumisia ovat muun muassa se, että 132 iäkästä liikkuu viikoittain liikunta- ja peliryhmissä ja vuosittain tapahtumissa on kirjattu 721 iäkästä osallistujaa. Liikuntapaikkoja ja kokoontumistiloja on muutettu esteettömiksi ja saavutettavuus on parantunut. Ikäihmisten osalla liikunta- ja elintapaohjauksessa on saavutettu iso palveluloikka, ja valtuustokaudella on saatu rakennettua toimiva palveluketju, jossa kuntalaisia ohjataan hyvinvointialueen sote-palveluista liikuntaneuvojan ohjaukseen. Osa kuntalaisista hakeutuu myös itse elintapaohjaukseen tai matalan kynnyksen ohjausryhmiin, joita on kuusi. Liikuntaneuvojan hallinnoiman terveystietokioskin välineet, kuten polkulaite-restoraattorit, ovat olleet ahkerasti kotikäytössä.

Eläkkeellä oleville kuntalaisille on järjestetty systemaattisesti matalan kynnyksen liikuntatoimintaa ja ryhmän ohjauksia, kuten tasapainojumppaa, mummo-parkouria, senioritanssia, kehonhuoltoa, tonkkumia, lavis-tanssiliikuntaa, tuolijumppaa sekä helppoa ja kevyttä jumppaa. Kuntouttava kuntosali on eläkeläisten suosiossa, ja helppokäyttöiset painopakalaitteet sekä salin siisteys ovat saaneet kiitosta. Voimaliikunta on saatu juurrutettua yli 65-vuotiaiden arkeen ja he käyvät ahkerasti kuntosalissa useita kertoja viikossa. Ennaltaehkäisevän työn olohuoneessa toimii säännöllisesti vertaistukena muistikahvilatoiminta, kaiken kansan karaoke ja pihatreffitoiminta.

Kaikissa kunnan tapahtumissa on otettu huomioon iäkkäät asukkaat. Ikäihmisten kohtaamiseen on keskitytty ja heitä on kuunneltu herkällä korvalla teemalla "Liikunta kuuluu kaikille". Vammais- ja vanhusneuvoston kanssa tehtävä tiivis yhteistyö toimii liikuntaraatina, jonka kautta iäkkäiden ääni tulee kuuluville. Kunnassa on pidetty kahdesti vuodessa yhdistysillat, joissa kaikenikäisten liikkujien lisäksi huomioidaan iäkkäiden kohderyhmä. Miesten osuus ohjatuissa

liikuntaryhmissä on kasvanut 20 prosentista 25 prosenttiin. Ravitsemusasiat liikuntaan liittyen ovat olleet enemmän esillä ryhmissä ja liikuntaneuvonnassa. Viestintä on toimivaa ja monikanavaista, etenkin kuntatiedote tavoittaa hyvin kohderyhmän. Voimaa vanhuuteen -toimintaa jatketaan, sillä tämä onkin ”loppuelämän agenda”.

KAIKKI IKÄRYHMÄT

Hyvinvointi

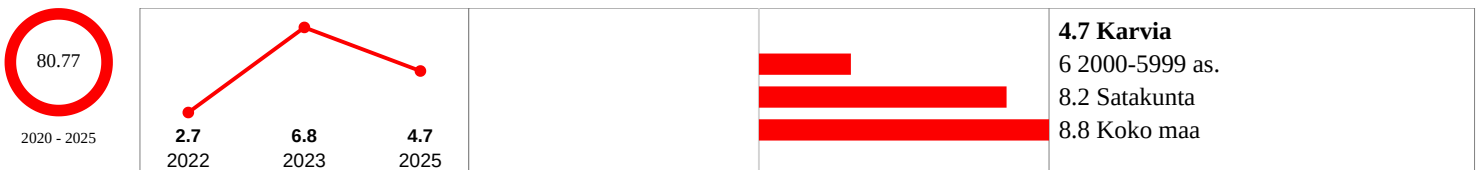
Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

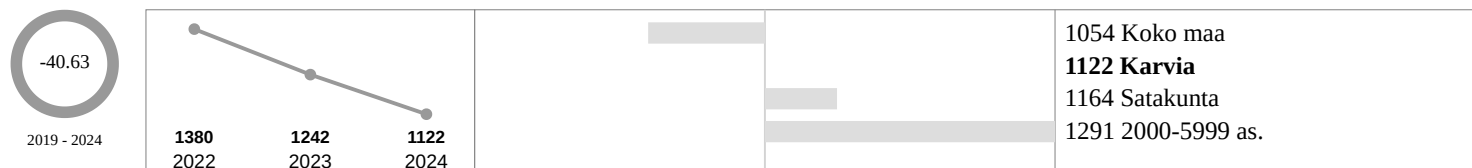
Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

2 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi valtuustokaudelta

Varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten osuus kunnan lapsista on kasvanut. Kunnan tarjoama varhaiskasvatus on päiväkotitoimintaa, jossa järjestetään perheiden tarpeen mukaan myös vuorohoitoa. Perhepäivähoitajia tai ryhmäperhepäivähoitoa ei ole kunnassa enää lainkaan. Päiväkotitoiminnan ohella varhaiskasvatuksessa työskenteli aiemmin perhetyöntekijä, jonka rooli oli toimia perheiden tukena vaikeuksia ennaltaehkäisevästi. Kunnan omaa perhetyöntekijää ei enää ole, joten perhetyöntekijän palvelut löytyvät nyt hyvinvointialueen palvelujen piiristä.

Varhaiskasvatuksen vuoroituksen tarve on vuosien aikana kasvanut ja vakioitunut päiväkodin käytänteisiin. Perheet tarvitsevat vuorohoitoa vuorokauden kaikkina aikoina, myös viikonloppuisin. Varhaiskasvatus on pystytty järjestämään tarvittavassa laajuudessa.

Hyvinvointisuunnitelmassa on aiemmin varhaiskasvatuksen toiminnan painopisteeksi määritelty lapsilähtöisyys ja kasvatuskumppanuus, joista käytetään nykyään termejä yhteistyö ja osallisuus. Varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa on kehitetty osallistavammaksi systemaattisesti. Pedagogiikan perustana on varhaiskasvatussuunnitelmaan perustuvat tavoitteet, joita on katsottu nimenomaan Karvian varhaiskasvatuksen tarpeiden kannalta. Tavoitteena on pedagogisen laadun parantaminen monipuolisesti ja koko varhaiskasvatuksen tasalaatuisuus. Pedagogiikkaa on kehitetty henkilöstön yhteisissä työilloissa ja viikkotaisissa tiimipalavereissa. Vuonna 2024 pedagogiseksi painopistealueeksi lähivuosille määriteltiin oppimisympäristön ja leikkipedagogiikan kehittäminen. Pedagogiikkaa viedään käytäntöön koulutusten ja päiväkodin yhteistyön kautta. Varhaiskasvatuksen pedagogiikan kehittäminen jatkuu vielä yhteistyössä varhaiskasvatuksen asiantuntijapalveluita tuottavan Hannelandian kanssa.

Varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten perheisiin pidetään yhteyttä päivittäisten tapaamisten lisäksi sähköpostitse ja puhelimitse. Päiväkodin arkisistakin tapahtumista ja toiminnasta tiedotetaan perheitä viikottain. Varhaiskasvatuksen laatua arvioidaan muun muassa perheille lähetettävillä kyselyillä. Perheiden ajatuksia on viime vuosina kartoitettu esimerkiksi oppimisympäristön näkökulmasta ja asiakastyytyväisyydestä.

Karvian varhaiskasvatus järjestää kesäisin leikkikenttätöimintää avoimen varhaiskasvatuksen periaattein. Leikkikenttätöiminnalla pyritään vastaamaan lasten tarpeeseen ohjatusta toiminnasta myös kesäaikaan.

Koko kunnan **esi- ja perusopetus** järjestetään yhtenäiskoulu Opinpolussa. Koulu on yksisarjainen. Yleisopetuksen ryhmien lisäksi on kolme pienryhmää ja JOPO. Pienryhmien avulla on saatu kohdennettua yksilöllisiä tukitoimia oppilaille, joilla on oppimisen haasteita. Yhtenäiskoulu on tiivis yhteisö, jossa henkilökuntaresurssia saadaan hyödynnettyä tehokkaasti.

Yhtenäiskoulu tarjoaa aamu- ja iltapäivätoimintaa esikoululaisille sekä 1. ja 2. vuosiluokan oppilaille. Tällä tuetaan huoltajien työssäkäymistä ja lasten vapaa-ajan viettoa ilman mobiililaitteisiin turvautumista.

Laajan hyvinvointikertomuksen (2017-2020) painopisteiksi valtuustokaudelle 2021-2025 oli asetettu lasten ja nuorten arkiliikkumisen kasvattaminen ja terveellisten ravitsemustottumusten opettaminen.

Yhtenäiskoulussa oppilaita on kannustettu monipuoliseen liikkumiseen myös liikuntatuntien ulkopuolella. On

järjestetty kilpailuja, tehty retkiä kävellen ja pyörällä lähialueille ja panostettu välituntiliikkumiseen. Tukioppilastoiminnassa isommat oppilaat ovat olleet leikittämässä pienempiä oppilaita ja oppilaskunta on järjestänyt välituntivälinelainaamoja. Koululla on lisäksi järjestetty erilaisia liikunnallisuutta tukevia kerhoja.

Terveelliset elämäntavat nivoutuvat perusopetuksessa moneen oppiaineeseen. Oppilaiden jaksamista tarkkaillaan ja huoltajiin ollaan yhteyksissä matalalla kynnyksellä, mikäli huoli herää. Kokkikerhot ovat olleet suosittuja vuodesta toiseen ja niissä on opeteltu käytännössä valmistamaan itse terveellistä syötävää. Koululla tarjotaan joka päivä välipala klo 13, joka auttaa lapsia ja nuoria jaksamaan ja auttaa verensokerin tasaisena pysymistä. Kouluruoka on laadukasta ja se saa kiitosta myös kouluterveyskyselyjen tuloksissa.

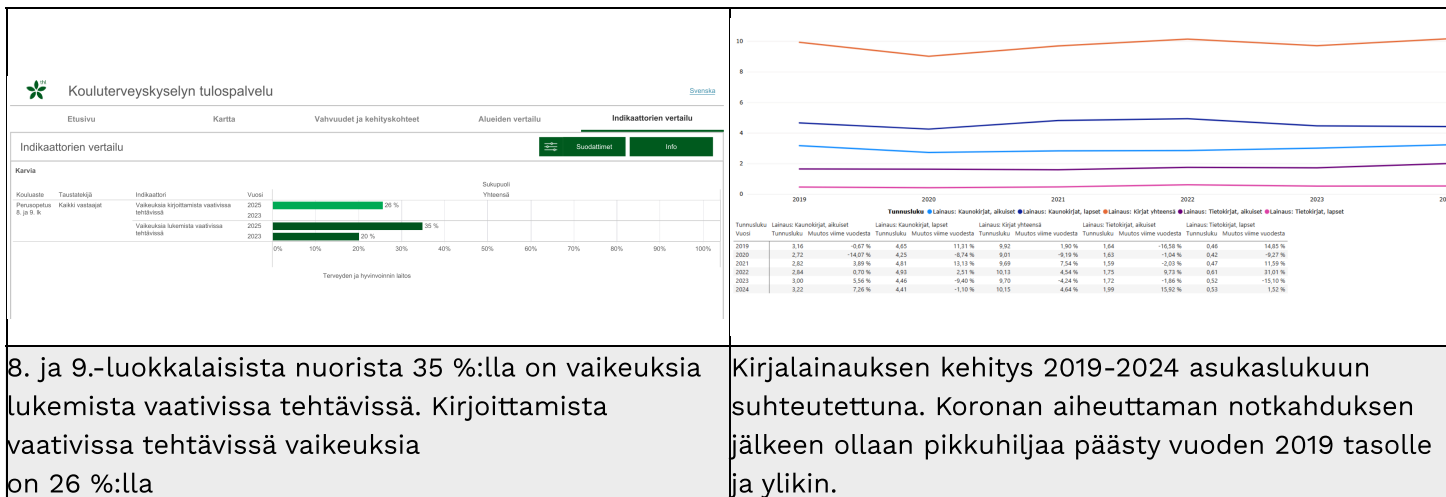
Aamupalan syömisellä on suuri vaikutus oppilaan jaksamiseen ja kouluterveyskyselyn mukaan aivan liian moni koululainen jättää aamupalan väliin. Tällä on suuri vaikutus oppilaan jaksamiseen koulussa.

Yhteistyötä sivistystoimen alaisten toimijoiden välillä kehitetään edelleen. Lukuvuonna 2024-2025 käynnistettiin uudelleen kunnan Hyvinvointityöryhmän toiminta, joka on hyvä alusta yhteistyölle yli osastorajojen.

Perusopetuksen laatua on arvioitu säännöllisesti laatupäivien avulla. Joka toinen vuosi on pidetty laadunarviointipäivä, jossa osa-alueet on käyty läpi isommalla ryhmällä, johon on kuulunut edustajat kaikista koulutyöhön osallistuvista ryhmistä. Laatutyön kehittämiskohteiksi on toimintakauden aikana nousseet muunmuassa tilajärjestelyt, oppilasarviointi ja henkilökunnan työhyvinvoinnin parantaminen.

Jokaisen oppilaan henkilökohtaiseen tukeen ja oppimispolkuun on panostettu järjestämällä pienryhmiä yksilöllisemmän tuen toteuttamiseksi. Pienryhmien ja JOPO:n avulla on saatu hyviä tuloksia oppilaiden koulupudokkuuden vähenemisessä ja kokonaisvaltaisen koulumyönteisyyden lisääntymisessä. Laajennettu oppivelvollisuus astui voimaan 2021 ja tätän jokaiselle perusopetuksen päättävälle nuorelle on löydyttävä opiskelupaikka. Karvialaiset nuoret ovat sijoittuneet hyvin jatko-opintoihin ja suurin osa on päässyt sisään ensimmäiseksi valitsemaansa oppilaitokseen.

Kirjastopalvelut ovat mukana kuntalaisten kaikissa elämänvaiheissa varhaislapsuudesta vanhuuteen ylläpitäen virikkeellistä elinympäristöä, mahdollista elinikäistä oppimista ja luoden hyvinvointia. Kirjaston palvelut ovat maksuttomia ja helposti saavutettavia. Kirjaston asema lukemiskulttuurin edistäjänä on keskeinen. Heikko lukutaito saattaa tutkimusten mukaan johtaa jopa syrjäytymiseen. Omatoimikirjaston käyttöönotto on lisännyt kirjaston saavutettavuutta ja mahdollistaa omatoimisen asioinnin kirjastossa joka päivä klo 7-21. Kirjastokäyntien määrä on noussut vuosien 2019 ja 2024 välisenä aikana lähes 20 % samaan aikaan kun kunnan asukasluku on laskenut. Vuonna 2024 kirjaston kokonaislainaus oli 25 443 lainaa, mikä on runsaat 2 % enemmän kuin edellisenä vuonna. PISA-arvioinneissa työelämän ja opiskelun näkökulmasta riittävänä lukutaidon tasona on pidetty tyydyttävää taitotasoa. Suomessa tyydyttävän tason saavuttaa vain 56 % nuorista. Joka viidennen nuoren lukutaito on heikko. Kouluterveyskyselyn 2025 mukaan 35 %:lla karvialaisnuorista on vaikeuksia lukemista vaativissa tehtävissä (koko maan keskiarvo 25 %). Lasten ja nuorten lukutaidon parantaminen on kotien, koulun ja kirjaston yhteinen ponnistus. Kaikkein eniten lasten lukutaidon kehittämiseen vaikuttaa huoltajien esimerkki.

8. ja 9.-luokkalaisista nuorista 35 %:lla on vaikeuksia lukemista vaativissa tehtävissä. Kirjoittamista vaativissa tehtävissä vaikeuksia on 26 %:lla

Kirjalainauksen kehitys 2019-2024 asukaslukuun suhteutettuna. Koronan aiheuttaman notkahduksen jälkeen ollaan pikkuhiljaa päästy vuoden 2019 tasolle ja ylikin.

Lasten lukuharrastuksen tukemisen lisäksi myös aikuisten lukuharrastuksen edistäminen on tärkeää, eikä vähiten siksi, että aikuisten lukemisaktiivisuudella ja asenteilla on vaikutusta nuorten lukutaidon kehittymiseen. Nuorilla on myös muita roolimalleja, kuten somejulkiksia. Nykyään myös somessa on hyviä nuorille suunnattuja lukemiseen kannustavia kampanjoita. Kirjasto on tehnyt valtuustokauden aikana lukutaitotyötä mm. seuraavin keinoin: satutunnit, koulu yhteistyö, kirjavinkkaus, lukudiplomi, kirjailijavierailut, lukukampanjat, henkilökohtaiset lukusuositukset. Etenkin lapsille ja nuorille olisi tärkeää löytää ja osata suositella juuri heitä kiinnostavaa lukemista. Lasten ja nuorten osallisuuden kokemuksia on kasvatettu erilaisin tapahtumin, kuten yhteisin peli-illoin. Ensimmäistä kertaa järjestettiin myös Pehmolelujen yö, joka innosti lapsia tuomaan sen toiseksi rakkaimman pehmolelunsa kirjastoon yön yli -vierailulle. Lelun palautuksen yhteydessä lapset saivat mukaansa todistuksen osallistumisestaan tapahtumaan. Valtuustokaudella kirjastossa on ollut useita aikuisten kirjailijavieraita ja myös heille suunnattuja kampanjoita. Kirjastosta saa myös digitukea, mikä on etenkin vanhemmalle välle usein helpottava tieto.

Kirjaston seuraavia tavoitteita ovat mm. lukutaitotyön jatkaminen ja vahvistaminen, koulu yhteistyön tiivistäminen, omatoimikirjaston käytön tekeminen osaksi kuntalaisten arkea, yhteistyön lisääminen kunnan muiden toimijoiden kanssa sekä Satakirjastojen e-aineistojen tutuksi tekeminen.

Liikuntatoimi on onnistunut ylläpitämään ja huoltamaan liikuntapaikkoja siten, että ne ovat olleet turvallisesti varhaiskasvatuksen ja koululaisten käytössä. Tämä tukee valtuustokauden tavoitetta mahdollistaa turvalliset ja monipuoliset liikuntaympäristöt lapsille ja nuorille. Valtuustokauden tavoitteet lasten ja nuorten liikkumisen edistämiseksi ovat toteutuneet hyvin. Toimintamallit ovat vakiintuneet, liikuntapaikat ovat olleet turvallisesti käytössä ja tapahtumatarjonta on vahvistanut arkiliikkumista koko perheissä. Saavutettavuuden parantaminen Muksubussin avulla sekä uimataidon opettamisen jatkuvuus osoittavat suunnitelmallista ja vaikuttavaa liikuntapolitiikkaa. Toiminta on ollut tavoitteellista, lapsi- ja perhelähtöistä sekä selkeästi kunnan strategisten painopisteiden mukaista.

Nuorisopalveluiden painopisteet ovat toteutuneet kokonaisuutena hyvin. Nuorten hyvinvoinnin ja osallisuuden vahvistaminen eteni suunnitellusti nuorisotilojen uudistamisen, mopopajan perustamisen ja nuorisovaltuuston toiminnan kehittämisen kautta. Toiminnan saavutettavuutta edisti nuorisotilojen säännöllinen aukiolo sekä hankeavustusten mahdollistama henkilöstöresurssin vahvistaminen. Leiri- ja retkitoiminnan laajentaminen vastasi nuorten monipuolisiin kiinnostuksenkohteisiin ja lisäsi yhteisöllisyyttä. Hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyvät koulutukset ja kampanjat tukivat ennaltaehkäiseviä tavoitteita. Toiminta on kokonaisuutena tavoittanut laajan joukon nuoria ja edistänyt asetettuja tavoitteita pitkäjänteisesti.

Aikuisliikuntaan on panostettu vahvasti. Valtuustokauden tavoitteet liikuntaneuvonnan, elintapaohjauksen ja liikunnallisen elämäntavan edistämiseksi ovat toteutuneet kiitettävästi. Palveluketjut ovat sujuvia, osallistuvuus on kasvanut ja kuntalaisten fyysinen aktiivisuus on noussut merkittävästi. Digitaaliset ratkaisut,

ohjauspalveluiden vaikuttavuus ja monipuoliset kampanjat ovat tehneet liikunnasta helposti saavutettavaa ja monelle pysyvän osan arkea. Toimintaa voidaan kokonaisuutena pitää järjestelmällisenä, vaikuttavana ja kunnan strategisia painopisteitä tukevana. Henkilökohtaista liikuntaneuvontaa on tarjottu maksutta kuntalaisille ja aiemmin vähän tai ei lainkaan liikkuvia henkilöitä on saatu aktivoitua liikunnan pariin, niin kuntosaliin kuin ympärivuoden ja vuodenaikojen mukaan vaihtuviin terveystoimintakampanjoin. Terveyskioskitoiminta on vakiinnuttanut toimintansa ja kuntalaiset osaavat hyödyntää terveystoimintapalveluja.

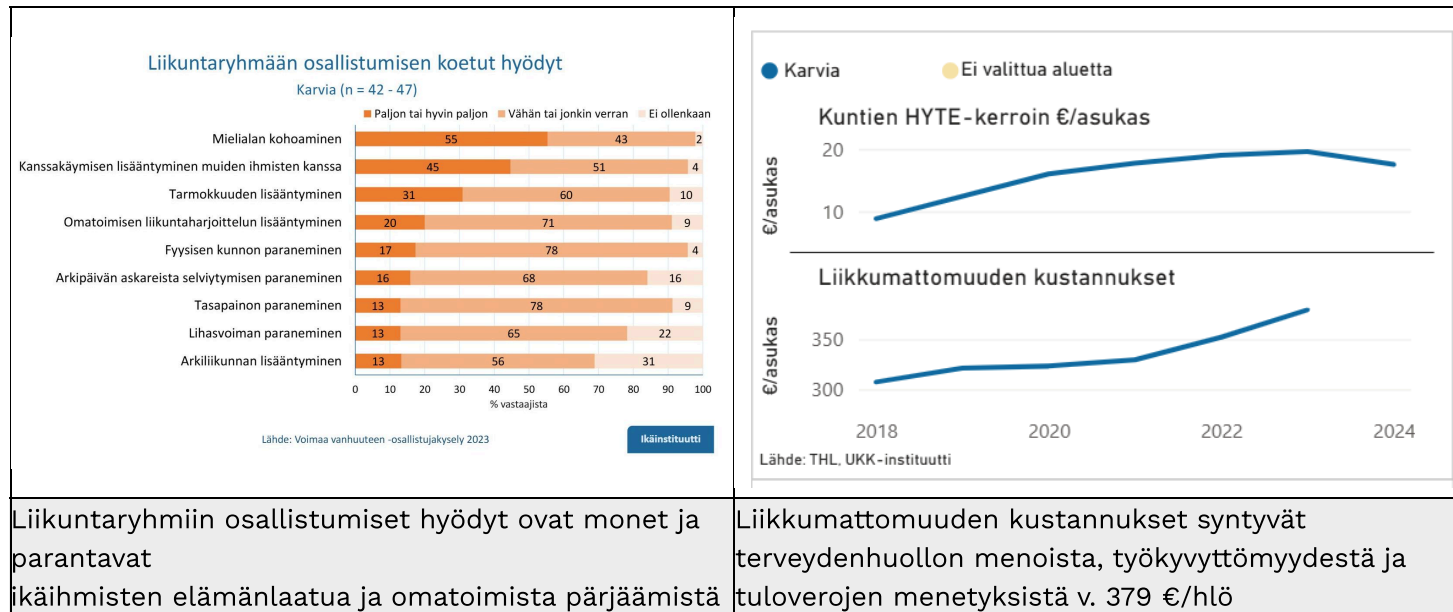
Ennaltaehkäisevää päihde- ja mielenterveystyötä on toteutettu tavoitteiden mukaan pitkäjänteisesti ja moniammatillisesti. Erityisesti nuorten kasvava päihteiden käyttö on lisännyt varhaisen puuttumisen tarvetta. Kunta on reagoinut nopeasti havaittuihin ongelmiin ja järjestänyt vuosittain monipuolisia valistusluentoja ja kampanjoita liittyen päihteisiin, liikenneturvallisuuteen ja väkivaltaan. Mieleenpainuvia kampanjoita olivat myös Ole #rohkee ja estä kännissä ajaminen vaaleanpunaisine laseineen sekä älä välitä alkoholia alaikäiselle somekampanja. Asukaskyselyillä on kartoitettu näkemyksiä ehkäisevän työn kehittämiseksi, ja niiden pohjalta toimintaa on suunnattu entistä paremmin. Päihteettömiä ja matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksia on lisätty, ja yhteistyö järjestöjen ja kolmannen sektorin kanssa on ollut vahvaa, mikä on tukenut ennaltaehkäisevää työtä ja yhteisöllisyyttä.

Karvian kulttuuri- ja museotoimintaa yhdessä Willin Karvian kanssa on kehitetty tavoitteellisesti yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja paikallisen kulttuuriperinnön vahvistamiseksi. Karvia laulaa ja soi -viikko sekä Willin kansan -viikko ovat vakiinnuttaneet asemansa merkittävinä kulttuuritapahtumina, jotka tarjoavat elämyksiä eri ikäisille kuntalaisille ja vahvistavat osallisuutta sekä paikallista identiteettiä. Tapahtumien suunnittelussa ja toteutuksessa on pyritty huomioimaan eri kohderyhmät ja nuorten mukaantuloa on pidetty tärkeänä yhteisöllisyyden ja sukupolvien välisen vuorovaikutuksen edistämiseksi. Museotoiminnan osalta ulkomuseoalueen kunnostamista on edistetty hanketukien avulla, ja alueelle on rakennettu edellytyksiä näyttely- ja kulttuuritoiminnalle. Rakennusten ja pihapiirin entisöinti tukee paikallisen kulttuuriperinnön säilyttämistä ja luo uusia mahdollisuuksia museotoiminnan ja kulttuurimatkailun kehittämiseen. Kokonaisuutena kulttuuripalvelut yhdessä Willin Karvian kanssa ovat lisänneet kuntalaisten hyvinvointia, vahvistaneet yhteisöllisyyttä sekä edistäneet kulttuurin saatavuutta ja osallistumismahdollisuuksia.

Tekninentoimi on huolehtinut tilojen ja teiden kunnossapidosta ja siisteydestä. Ympäristön kehittämiseksi viihtyisämmäksi ja siistimmäksi on tehty työtä läpi valtuustokauden. Keskusta-alueen viihtyisyydestä on huolehdittu mm. kukkaistutuksin ja siivoamalla tienvarsia. Laajempaa työtä alueen viihtyvyyden parantamiseksi yhdessä kiinteistöjen omistajien kanssa on jatkettava edelleen. Ympäristön siisteydestä on saatu positiivista palautetta vierailijoilta. Karvian palvelut ovat kunnan kokoon nähden hyvällä tasolla ja lakisääteisten palveluiden lisäksi on tarjolla vapaaehtoisia ennaltehkäiseviä palveluita. Resursseja kuntalaisten hyvinvoinnista huolehtimiseen on verrattain hyvin. Hallintokuntien rajat ylittäviä hankkeita on käynnissä ja yhteistyö hallintokuntien välillä on sujuvaa ja tuloksellista. Karvia tunnetaan yhteisöllisyydestään. Sen vaaliminen tulevaisuudessa on tärkeää. Yhteisöllisyydellä turvataan monipuoliset ja laadukkaat palvelut.

Karviassa ikäihmisten hyvinvoinnin kokonaiskuva koostuu matalasta tulotasosta, kansaneläkkeen varassa elävien merkittävästä osuudesta sekä palvelurakenteen muutoksista, joissa omaishoidon kasvu ja tehostetun palveluasumisen lievä lasku kulkevat rinnakkain. Ikäihmisten terveystoimintapalveluiden käyttö on valtakunnallista tasoa, mutta erityisesti toimintakykyä ylläpitävät palvelut ja matalan kynnyksen liikuntatoiminnot ovat kehittyneet valtuustokaudella huomattavasti. Voimaa vanhuuteen -ohjelman ja Virkeyttä ja voimaa -hankkeiden ansiosta ikäihmisten liikkumisen edellytykset ovat parantuneet ja esteettömät ulkoilu- ja lähiliikuntapaikat ovat lisänneet aktiivisuutta. Uudet toimintamuodot, kuten pihatreffit ja vertaisohjaajien ryhmät, ovat vakiintuneet. Kyläluuta-riksapyörien käyttö on lisännyt ikäihmisten osallistumismahdollisuuksia ja elämyksellistä liikkumista. Liikunnan ohjauksen ja sote-palveluiden yhteistyö on tiivistynyt, ja ikäihmisten huomioidaan systemaattisesti kunnan tapahtumissa ja palveluiden kehittämisessä. Ikäihmisten oma ääni kuuluu aktiivisesti vammais- ja vanhusneuvoston kautta. Liikuntaneuvojan ohjatut ryhmät tavoittaa lähes

kaikki ikäryhmät; vauvajumppa, kehonhuolto ja rentoutus, senioreiden tasapainojumppa, erityisryhmien boccia & curling sekä 1-luokkalaisten liikuntakerho. Lisäksi on verkostoiduttu ja pidetty erityisryhmien kanssa boccia ja tonkkumiturnauksia yli kuntarajojen. Kaiken kaikkiaan Karvia on kehittynyt kohti ikäystävällistä kuntaa, jossa liikkuminen, osallisuus ja hyvinvointi ovat keskeisessä roolissa.

3 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Kasvatus- ja sivistystyö on kunnan tärkeimpiä tehtäviä. Sivistystoimen tavoitteena on yhtenäisen opinpolun mahdollistaminen varhaiskasvatuksesta perusopetuksen päättymiseen. Jokaiselle lapselle ja nuorelle luodaan henkilökohtainen kasvunpolku, joka johtaa menestyksellisesti läpi varhaiskasvatuksen perusopetukseen ja jatko-opintoihin. Sekä varhaiskasvatuksen että koulun toiminnassa on ennaltaehkäisevä työote, jota viedään eteenpäin moniammatillisella yhteistyöllä.

Varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa kehitetään ja sen tarkoituksena on vahvistaa yhtenäistä ja myönteistä polkua varhaiskasvatuksesta kouluun. Tarkoitus on painottaa tukea varhaiskasvatukseen, huomioida jokainen lapsi yksilönä ja tukea jokaisen lapsen vahvuuksia. Jokaiselle lapselle taataan laadukas perusopetus panostamalla oikea-aikaiseen ja ennaltaehkäisevään tukeen. Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt muodostavat kivijalan, jonka päälle ryhmäkohtaisilla ja tarvittaessa oppilaskohtaisilla tukitoimilla tarjotaan jokaiselle oppilaalle tarvitsemansa tuki.

Lasten ja nuorten oppimisen lisäksi kunnassa on kiinnitettävä huomiota yli 20 vuotiaiden koulutustasoon, joka on valtakunnallisesti ja vertailukuntiin tarkasteltuna alhainen. Elinikäinen oppiminen on hyvinvoinnin, sivistyksen sekä kilpailukyvyn lähde. Kuntalaisten koulutustasolla on suora yhteys alueen elinvoimaan ja verotuloihin.

Kirjasto on elintärkeä ja maksuton peruspalvelu, joka tukee kuntalaisten hyvinvointia, sivistystä ja elinikäistä oppimista. Lukutaito on kriittinen kansalaistaito, mutta sekä valtakunnallisesti että Karviassa sen taso on heikentynyt. Heikko lukutaito lisää syrjäytymisen riskiä. Omatoimikirjasto on parantanut palvelujen saavutettavuutta ja lisännyt kirjaston käyttöä, vaikka kunnan väkiluku on laskenut. Lasten ja nuorten lukutaito vahvistuu parhaiten kodin, koulun ja kirjaston yhteistyöllä. Aikuisten lukutottumuksilla on suuri vaikutus nuorten asenteisiin. Kirjasto tekee jo monipuolista lukutaitotyötä ja tarjoaa sekä kulttuuri- ja lukutapahtumia että digitukea kaikenikäisille. Vahvistetaan lukutaitotyötä ja tiivistetään koulu yhteistyötä.

Tuetaan huoltajia lukemisen mallintajina ja tarjotaan vinkkejä kotien lukemisen lisäämiseen. Laajennetaan nuorten osallisuutta ja tehdään omatoimikirjastosta luonteva osa arkea. Lisätään e-aineistojen tunnettuutta ja käyttöä mm. Satakirjastojen e-palveluista sekä jatketaan digitukea erityisesti senioreille.

Liikuntatoimi jatkaa liikuntapaikkojen ylläpidon ja turvallisuuden varmistamista sekä kehitetään niitä käyttäjäpalautteen perusteella. Laajennetaan vakiintuneita toimintamalleja uusille ikäryhmille ja vahvistetaan yhteistyötä varhaiskasvatuksen, koulun ja perheiden kanssa. Hyödynnetään Muksubussia edelleen saavutettavuuden parantamiseen ja arvioidaan mahdollisuuksia lisätä kuljetuskapasiteettia. Kehitetään tapahtumatarjontaa entisestään ja lisätään matalan kynnyksen liikkumismahdollisuuksia eri vuodenaikoina. Vahvistetaan uimataidon opetusta ja varmistetaan, että kaikki ikäluokat saavuttavat uimataidon ja kansalliset osaamistavoitteet. Seurataan säännöllisesti lasten ja nuorten liikkumisen määrää ja vaikutuksia, jotta toimintaa voidaan kohdentaa entistä tehokkaammin.

Nuorille suunnatun terveystarkastuksen mukaan vuonna 2025 aiempaa useampi nuori kokee, että asuinalueella on kiinnostavaa vapaa-ajan toimintaa, riittävästi oleskelutiloja sekä myönteinen luokan tai ryhmän ilmapiiri. Tämä viittaa siihen, että nuorisopalveluiden, kouluyhteistyön ja osallisuutta vahvistavien toimenpiteiden vaikutukset ovat olleet myönteisiä. Nuorisotilojen kehittäminen, leiri- ja retkitoiminta, nuorisovaltuuston aktivointi sekä kansainvälinen yhteistyö ovat lisänneet nuorten hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja turvallisia vapaa-ajan ympäristöjä. Toiminnan laaja osallistujapohja ja nuorilta saatu myönteinen palaute osoittavat, että suunta on oikea ja vastaa nuorten tarpeisiin. Jatkossa toimintaa voidaan edelleen vahvistaa kehittämällä nuorisotiloja ja mopopajaa, tukemalla nuorisovaltuuston roolia, turvaamalla leiri- ja harrastustoiminnan resurssit sekä laajentamalla jalkautuvaa nuorisotyötä paikallisiin tapahtumiin. Kansainvälistä yhteistyötä jatketaan hyödyntäen eri rahoitus- ja kumppanuusmahdollisuuksia.

Kunnan taloustilanne on muuttunut viime vuosien aikana haastavammaksi ja on vaatinut toimintamallien jatkuvaa uudelleen tarkastelua ja säästöjen hakemista. Palveluita ei ole vielä tarvinnut heikentää, mutta toimintakuluja on pystyttävä sopeuttamaan. Mikäli sopeutus ei onnistu ja tilanne ei korjaannu, joudutaan tarkastelemaan ei lakisääteisten palveluiden tasoa ja tämä tulee vaikuttamaan kuntalaisten viihtyvyyteen. Tavoitteena on, ettei palveluiden karsimiseen jouduttaisi turvautumaan. Vuosi 2024 toteutui budjetoitua huomattavasti parempana ja oli reilusti ylijäämäinen. perusongelma ei kuitenkaan ole poistunut - menot kasvavat tuloja nopeammin. Valtionosuusuudistus on iso arvoitus ja riskitekijä. Yrittäjyyden toimintaedellytyksiä tulee parantaa järjestelmällisesti eri tavoilla, jotta tuleva tulorahoitus turvataan. Elinvoimaan ja yrittäjyyteen panostamalla ja positiivista tulokehitystä turvaamalla pystytään tuottamaan hyvinvointia edistäviä palveluja tulevaisuudessa.

Ympäristön kehittämisessä viihtyisämmäksi ja siistimmäksi on onnistuttu mutta viihtyisyyden eteen tulee tehdä työtä jatkossakin. Viihtyisä ympäristö ja selkeät opasteet ovat tärkeitä. Luontokohteissa puitteet ovat kunnossa, Taiteiden Reitti on toimiva kokonaisuus ja yhteistyö lauhanvuori Hämeen kangas Geoparkin kanssa on tärkeää. Matkailijoiden määrä Karviassa on lisääntynyt ja seuraavaksi huomiota tulee kiinnittää matkailun ympärivuotisuuteen. Karvia tunnetaan yhteisöllisenä ja vireänä kuntana, jossa tapahtuu paljon.

Yhteistyö hallintokuntien välillä on huomattavasti parantunut ja kehittynyt, mutta työtä on jatkettava. Erityisesti koulutoimen ja varhaiskasvatuksen välistä yhteistyötä on vahvennettava edelleen.

Vahvistetaan varhaista tukea nuorille lisäämällä **päihde- ja mielenterveystyötä** kouluissa tarjoamalla kohdennettua tukea riskiryhmille. Lisätään matalan kynnyksen mielenterveys- ja keskusteluapua nuorten arkiympäristöissä (koulut, nuorisotilat, jalkautuva nuorisotyö). Jatketaan ja laajennetaan vaikuttavaa valistusta liikenneturvallisuudesta, päihteistä ja väkivallasta hyödyntäen kokemusasiantuntijoita ja nuorille suunnattuja kampanjoita. Syvennetään yhteistyötä kuntalaisten kanssa ja vahvistetaan "Karvian malli" - yhteistyöteemaa, jossa kaikki kuntalaiset huolehtivat toisistaan. Kehitetään ja parannetaan viestintää sekä tarjotaan työkaluja nuorten tukemiseen. Lisätään päihteettömiä harrastus- ja vapaa-ajan mahdollisuuksia, erityisesti Olohuone-toiminnan ja nuorisotilojen kautta. Tehostetaan seurantaa ja arviointia toteuttamalla vuosittaisia kyselyjä sekä luomalla yhteinen mittaristo toimenpiteiden vaikutusten seuraamiseksi.

Jatketaan **aikuisväestön** henkilökohtaisen liikuntaneuvonnan vahvistamista, koska se tavoittaa tehokkaasti vähän liikkuvat ja tukee pitkäjänteisiä elämäntapamuutoksia. Vahvistetaan yhteistyötä terveys- ja sosiaalipalvelujen kanssa palveluketjujen edelleen sujuvoittamiseksi erityisesti riskiryhmien tavoittamisessa. Räätelöidään hyvinvointi-iltoja, joissa Pilates, rentoutus ja äänimaljat voivat yhdistyä kokonaisvaltaiseksi hyvinvointikokemukseksi. Kehitetään työikäisille suunnattuja kampanjoita, jotka tukevat arkiaktiivisuutta ja tarjoavat vaihtelua eri vuodenaikoihin. Laajennetaan terveystioskin välinetarjontaa ja saavutettavuutta, jotta matalan kynnyksen liikkumismahdollisuudet monipuolistuvat entisestään. Seurataan ja hyödynnetään kuntosalin kasvavaa käyttöastetta, ja tarvittaessa suunnitellaan lisäresursseja kysynnän kasvaessa.

Karvian ikäihmisten hyvinvoinnissa näkyy matala tulotaso, mutta kunta on onnistunut vahvistamaan toimintakykyä, osallisuutta ja liikkumista monipuolisilla ja maksuttomilla matalan kynnyksen palveluilla. Esteettömät liikuntaympäristöt, pysyviksi juurtuneet ryhmätoiminnot, liikuntaneuvonta ja toimiva palveluketju tukevat kotona asumista ja arjen hyvinvointia. Viestintä tavoittaa ikäihmiset hyvin, ja osallistamisrakenteet tuovat heidän näkemyksensä palvelujen kehittämiseen. Karvian tulee jatkaa toimintakykyä edistävien palvelujen vahvistamista ja turvata matalan kynnyksen liikuntaryhmien saatavuus koko kunnassa. Omaishoitajien tukea ja kotona asumista edistäviä varhaisen tuen mallien kehittämistä pidetään tärkeänä. Tässä tehdään tiivistä yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa. Esteettömiä ulkoilu- ja liikuntaympäristöjä parannetaan edelleen. Kyläluuta-toiminnan laajentamista kehitetään vapaaehtoistoiminnan ja kesätyöntekijöiden avulla. Yhteisöllisiä ja vertaisohjattuja toimintamuotoja vakiinnutetaan pitkäjänteisesti sekä koulutetaan vapaaehtoisia vertaisohjaajia sekä vahvistaa yhdistysten yhteistyön muotoja. Viestintää ja digitaalisten palvelujen käytön tukea ylläpidetään, ja ikäihmisten osallistamista hyödynnetään systemaattisesti palvelujen suunnittelussa ja arvioinnissa.

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2025 - 2029

4 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

Kuntastrategian laadintaprosessi on meneillään. Luonnoksessa kunnan visiosta todetaan seuraavaa:

Karvia – kokoaan suurempi ihme.

Visiolla me haluamme kertoa, mitkä ovat Karvian vahvuuksia. Karvia on pieni mutta pippurinen kunta, jossa ihmiset tuntevat toisensa ja auttavat toisiaan – koska niin vain on tapana. Meillä yrittäjäyys on tekemisen asennetta: kun joku saa idean, muut tulevat mukaan.

Maailman hurlumelämästä ja oravanpyörästä voi tulla meille maadoittumaan. Meillä ei tarvitse pukea kravattia tai turkkia päälle kaupassa käydäksesi. Karvialaiset eivät häpeile vaan on sellainen kuin on, kunhan on pääsääntöisesti julkisella paikalla vaatteet päällä.

Yhteisö hengittää yhdessä – koulussa, tapahtumissa ja talkoissa – ja juuri siitä syntyy karvialainen hyvinvointi. Meidän tavoitteemme on elää niin, että täällä on hyvä olla: turvallisesti, ilolla ja ylpeydellä luonnonkauniista kotikunnasta. Ihme syntyy siitä, että ihmiset tarttuvat toimeen, luottavat toisiinsa ja löytävät keinon, vaikka työkalupakki olisi tyhjä. Karvia on kokoaan suurempi, koska täällä jokainen teko, idea ja ihminen kasvattavat yhteistä voimaa – ja ihme tapahtuu joka päivä, keskellä tavallista elämää.

Kunnan arvot ovat:

Yhteisöllisyys ja turvallisuus Sinnikkyys, omatoimisuus ja yhdessä tekemisen voima korostuvat. Huolehdimme toisistamme ja kuulemme kaikkia. Yhteisöllisyys on turvallisuuden kehittämisen kivijalka. Turvallinen kunta kantaa isojen kriisienkin yli.

Rohkeus Uskallamme kokeilla, kehittää, luoda uutta ja kasvaa yritteliäästi. Yrittäjäyys on iso voimavara. Emmekä anna periksi.

Vastuullisuus Arvostamme lähipalveluita ja huolehdimme luonnosta. Kohdennamme kunnan voimavaroja viisaasti.

”

5 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

Satakuntalaisten hyvinvointisuunnitelma 2020-2024

Satakunnan liikuntastrategia 2030

Kulttuurikasvatussuunnitelma 2022 - 2027

Kuntastrategia 2030

Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma vuosille 2021-2024

Lasten ja nuorten seudullinen hyvinvointisuunnitelma 2021-2024

6 Hyvinvointisuunnitelma

Elinvoiman lisääminen

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Paikallisten yritysten menestyminen	Huolehditaan yrittäjien neuvontapalveluiden riittävydestä läpi yrityksen elinkaaren. Yritysten näkyvyyden edistäminen eri keinoilla. Vastuutaho kunnanhallitus ja Willi Karvia Oy	Yhden viranhaltijan ja Willi Karvia Oy:n työntekijän osittainen työpanos sekä ostopalvelut.	Yritysten määrän ja työllistämisen kehitys sekä verotulokehitys.
Avointen työpaikkojen ja työnhakijoiden kohtaamisen edistäminen.	Aktiivinen yhteydenpito työvoima-alueeseen ja yrityksiin. Piilotyöpaikkojen kartoitus.	Kunnanjohtaja ja Willi Karvia Oy	Työllisten määrä

Nuorten hyvinvoinnin, osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Mielekkäiden vapaa-ajan ympäristöjen järjestäminen ja nuorilähtöisten tapahtumien mahdollistaminen.	Kehitetään edelleen nuorisotilan ja mopopajan olosuhteita ja toimintaa nuorten tarpeita vastaavaksi sekä mahdollistetaan leiri-, harrastus- ja nuorilähtöinen tapahtumatoiminta. Vastuutahona nuorisopalvelut yhteistyössä koulun, kirjaston, järjestöjen, hankekumppaneiden sekä paikallisten ja seutukunnallisten toimijoiden kanssa.	Kunnan perusrahoitus ja hankkeista saatava rahoitus.	Nuorten osallistujamäärät, toiminnan saavutettavuus ja nuorten palautteet.

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Nuorisovaltuuston toiminnan vahvistaminen, Nuva ry:n määrittämien tavoitteiden mukaisesti Osallistuminen hallintokuntien kokouksiin	Vahvistetaan nuorisovaltuuston toimintaa sitouttamalla nuoria, järjestämällä säännöllisiä kokouksia sekä tarjoamalla kannustavaa ja myönteistä toimintaympäristöä, joka ylläpitää motivaatiota ja vahvistaa inspiraatiota. Vastuutahona kunnanhallitus, nuorisopalvelut ja nuorisokoordinaattori.	Kunnan perustoimintaa, lisäksi erilaiset haettavat avustukset ja yhteistyö Yrittäjien kanssa.	Nuorisovaltuuston kokousten määrä, nuorten osallistumisaktiivisuus ja vaikuttamisen kokemukset.
Matalan kynnyksen tuen, oman toimijuuden ja turvallisten aikuisten läsnäolon vahvistaminen.	Jalkautuvan nuorisotyön lisääminen tapahtumiin, turvallisen aikuisen läsnäolo nuorisotilalla ja mopopajalla, matalan kynnyksen ohjauspalvelut. Koulunuorisotyöntekijän vakiinnuttaminen.	Nuorisokoordinaattori, Etsivä Nuorisotyö, koulunuorisotyöntekijä, nuoriso-ohjaaja, harrastus- ja kerhotoiminnan vetäjät, sivistyslautakunta	Nuorten kokemus turvallisesta aikuisen läsnäolosta, matalan kynnyksen tuen käyttö ja toiminnan tavoitavuus.

Lasten, nuorten ja perheiden terveellisten elämäntapojen vahvistaminen

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Lasten ja nuorten arkiliikkumisen kasvattaminen.	Ravitsemusneuvontaa perheille varhaiskasvatuksesta koululaisiin Perheliikunta Luontoliikunta Sivistys- ja hyvinvointitoimi	Osa-aikainen kouluterveydenhoitaja Satakunnan Hyvinvointialueen lastenneuvola Koko sivistys- ja hyvinvointitoimen henkilökunta muun työn ohessa.	Kouluterveyskyselyn tulokset Tapahtumien/kohtaamisten määrä
Perheiden hyvinvoinnin tukeminen	Perheiden elintapaohjaus; ravinto- ja liikuntaneuvonta, unenhuolto ja palautuminen	Liikuntaneuvoja kouluterveydenhoitaja koulunuorisotyöntekijä nuorisokoordinaattori	perhekuntien määrä, kouluterveydenhoitajan kirjaukset omakantaan

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Päihdehaittojen ennaltaehkäisy Saataavuuden rajoittaminen, varhainen puuttuminen ja vanhemmuuden vahvistaminen	Poikkihallinnollinen yhteistyö, yhteiset koulutukset, valistusluennot, kokemusasiantuntijat, EHYT yhteistyö, päihdevalistuskampanjat	Hyvinvointialue EPTM verkosto, Hyvinvointi- ja sivistystoimi, Hyte-ryhmä, hyvinvointipäällikkö, kouluterverveydenhoitaja	Kouluterveyskyselyn tulokset, kunnan omat hyte-kyselyt sekä Satakunnan EPMT-yhdyshenkilöverkoston päihdetilannekyselyt
Säännöllinen ruokarytmi	Aamupalan tärkeyden painottaminen Laadukas koululounas Välipalat Sivistys- ja tekninen toimi	Monipuolinen koululounas Koululaisten välipala	Kouluterveyskyselyn tulokset Kouluterveysdenhoitajan havainnot

Yhtenäisen opinpolun varmistaminen ja elinikäinen oppiminen

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Yhteistyötä sivistystoimen alaisten toimijoiden välillä kehitettävä. Kuntalaisten koulutusasteen nostaminen.	Yhteiset koulutukset ja tapahtumat varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Oppivelvollisuuden suorittamisen valvominen. Syrjäytymisen ehkäisy. Kirjasto, sivistystoimi	Koko sivistystoimialan henkilöstö. Opinto-ohjaajapalveluiden ostaminen. Oikea-aikainen tuki. Opiskeluhuollon henkilöstö	Kuntalaisten koulutusaste Opiskeluhuoltoryhmän havainnot

Kaikkien kuntalaisten luontoliikunta

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Luonnossa liikkumisen ja lähialueen virkistysalueiden käytön lisääminen.	Luontoliikuntaan kannustaminen varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa. Luontoliikunta-alueiden kunnossapito. Luontoliikunnan markkinointi. Vastuutahoina kaikki hallintokunnat	Tekniseen toimeen on varattava riittävästo resursseja alueiden kunnossapitoon. Varhaiskasvatuksen ja koulutoimen henkilöstö sekä Willi Karvia	Luontoliikunnan määrä varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Kävijätilastot alueen luontokohteissa.
Soveltavan liikunnan liikuntaedellytysten kehittäminen sekä parannetaan liikuntapaikkojen esteettömyystietojen laatua	Voimaa vanhuuteen ohjelmaan osallistuminen 2026-2028, PTV-esteettömyystiedon toteutus hankkeena 2025–2027. Soveltavan talviliikunnan edellytysten kehittäminen tuetuilla hankkeilla	Kuntien rajattomasti liikuntaa kumppanuusverkosto, PTV tiedonkeruu hanketta toteuttaa Satakunnan ammattikorkeakoulu. Karvian liikuntapalvelut, hyvinvointipäällikkö	PTV-tietovaranto ajantasalle ja saatavuuden lisääminen, talviliikuntapaikat, kävijämäärälaskurit,

Ikäihmiset

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Ennaltaehkäisevä työ hyvinvointipalveluissa ja edunvalvonta hyvinvointialueen suuntaan	Hyvinvointitoimen järjestämä ennaltaehkäisevä liikunta, osallisuus ja järjestöyhteistyö ja kohtaamiset yksinäisyyden torjumiseksi. Yhteydenpito hyvinvointialueeseen ongelmatilanteissa.	Hyvinvointipäällikkö, nuoriso- ja kulttuurikoordinaattori, edunvalvonta kuuluu kaikille	Liikuntatilojen kävijälaskurit ja käyttöasteet, palaute- ja mielipidekyselyt

Kulttuurinen hyvinvointi ja osallisuus

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Kuntalaisten hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden vahvistaminen järjestämällä kulttuuritapahtumia, jotka vahvistavat paikallisidentiteettiä ja kunnan elinvoimaa.	Järjestetään vuosittain Willin kansan ja Karvia laulaa ja soi - viikot yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa. Tapahtumat toteutetaan saavutettavina ja eri ikäryhmät huomioiden. Vastuutahona kulttuuripalvelut yhteistyössä Willin Karvian kanssa	Kulttuurikoordinaattori, Willi Karvia, yhtenäiskoulu Opinpolku, kuntalaiset, Yrittäjät, yhdistykset, vapaaehtoiset yhteistyökumppanit	Osallistujamäärät ja ikäryhmäjakauma, tapahtumien määrä, yhteistyökumppaneiden määrä, palautekyselyiden tulokset, viestinnän tavoitavuus
Paikallisen kulttuuriperinnön säilyttäminen ja vahvistaminen	Kehitetään ulkomuseoaluetta edelleen. Järjestetään tapahtumia museolla. Vastuutahona kulttuuripalvelut yhteistyössä Willin Karvian kanssa.	Kulttuurikoordinaattori, Willi Karvia, kotiseutuyhdistys, vapaaehtoiset, hanketuet	Kävijämäärä, näyttelyiden määrä, palautteet
Lasten ja nuorten kulttuurikasvatuksen vahvistaminen	Moniammatillisessa yhteistyössä laaditun kulttuurikasvatussuunnitelman toteuttaminen. Taiteen perustopetukseen osallistumisen mahdollistaminen.	Hyvinvointipalvelut, Yhtenäiskoulu Opinpolku, sivistystoimi, Petäjä-Opisto	Osallistuvien lasten ja nuorten määrä, taiteen perusopetuksen osallistujaluvut.

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

Hyväksytty valtuustossa osaksi toiminnan ja talouden strategista suunnittelua: 18.12.2025.

7 Suunnitelman laatijat

Hyvinvointisuunnitelma laadittu työryhmänä, johon kuuluivat vs. hallinto- ja sivistysjohtaja Jari Lepistö, kunnanjohtaja Tarja Hosiasluoma, varhaiskasvatuksen johtaja Reetta Lepistö, rehtori Mervi Ranta, hyvinvointipäällikkö Sirpa Ala-Rämi sekä nuoris- ja kulttuurikoordinaattori Annukka Saarinen.

8

9 Suunnitelman hyväksyminen

Hyvinvointilautakunta 1.12.2025 § 53

Kunnahallitus 8.12.2025 § 218

Kunnanvaltuusto 18.12.2025 § 54

Hyväksytty valtuustossa 18.12.2025 osaksi toiminnan ja talouden strategista suunnittelua.

Hyväksytty valtuustossa osaksi toiminnan ja talouden strategista suunnittelua: 18.12.2025.